

HUQUQ

40

(303)

YURIDIK GAZETA

Gazeta 1997-yil 27-avgustdan chiqq boshlagan.

WWW.HUQUQ.UZ E-mail: info@huquq.uz

Oktabr

D.	6	13	20	27	
S.	7	14	21	28	
Ch.	1	8	15	22	29
P.	2	9	16	23	30
J.	3	10	17	24	31
Sh.	4	11	18	25	
Y.	5	12	19	26	

2003

RESPUBLIKA BOSH PROKURATURASIDA

2003 йил 2 октябрь кuni Ўзбекистон Республикаси Бош прокурори Р.Қодиров ГФР Адлия вазирлиги давлат котиби Хансюрт Гајер бошчилигидаги Германия делегациясини қабул қилди.

ДЎСТОНА МУЛОҚОТ

ЎЗБЕКИСТОН Бош прокурори кейинги йилларда Ўзбекистон билан Германия ўртасидаги ҳуқуқий ҳамкорлик жадал тараққий этаётганлигини таъкидлаб ўтди. Унинг айтишича, Ўзбекистон Республикаси Бош прокуратураси ходимлари билан Германия ҳуқуқий муҳофаза қилиш органлари ўртасидаги бевоқиф алоқалар кўринишидаги ҳамкорлик аъёнага айланиб қолган. Масалан, Германия ҳуқуқий муҳофаза қилиш органлари ходимларининг турли делегациялари Ўзбекистон Бош прокуратурасида кўп марта қабул қилинди. Бундай учрашувларда Ўзбекистон билан ГФР ўртасида 1995 йил 16 ноябрда Бонн шаҳрида тузилган «Уюшган жиноятчилик, терроризм ҳамда юқори хавф тугдирадиган бошқа жиноятларга қарши курашда ҳамкорлик тўғрисида»ги ҳуқуқматларро битим доирасида ҳаракатларни мувофиқлаштириш масалалари муҳокама этилди.

Жаноб Гајер Ўзбекистондан олган ёқимли таассуротларини сўзлаб берди ва мамлакатда қонун устуворлигини мустаҳкамлаш, инсон ҳуқуқларига риоя қилиш ва ҳудудий хавфсизликни таъминлаш борасидаги ҳамкорлик юзасидан сезиларли ишлар амалга оширилганлигини таъкидлади.

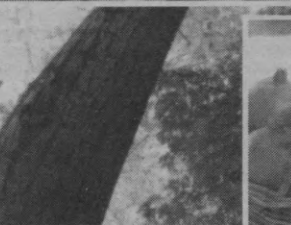
Учрашувда ўзаро ҳамкорлик механизмлари муҳокама этилди ва ҳамкорликнинг устувор йўналишларини белгилаб олиш зарурияти юзага келганлиги таъкидлаб ўтилди. Жаноб Гајернинг айтишича, Германия Адлия вазирлиги бир қанча лойиҳаларни режалаштирмоқда, Ўзбекистон прокуратура органлари уларда иштирок этса, мақсадга мувофиқ бўлар эди.

Учрашувда кадрларни ўқитиш, семинарлар ўтказиш, Германия пенитенциар муассасалари ва ҳуқуқий муҳофаза қилиш органлари фаолияти билан танишиш мақсадида ўқув сафарлари уюштириш, ҳуқуқий қўллаш амалиёти бўйича хорижий ҳамкасблар билан тажриба алмашиш сингари асосий йўналишлар бўйича ҳамкорликни кучайтиришга қарор қилинди.

Учрашувда ГФРнинг Ўзбекистондаги элчихонаси вакиллари, Бош прокуратуранинг масъул ходимлари, Ўзбекистон Ташқи ишлар ва Адлия вазирликлари вакиллари иштирок этдилар.

Ўзбекистон Республикаси Бош прокуратураси матбуот хизмати.
В.МИСИН олган сурат

ОЛТИН КУЗ САХОВАТИ

Юргил, далаларга кетайлик, дўстим,
Диққинафас уйда ётмоқ пайтимас.
Олтин Ўзбекистон тупроғи бу кун
Бир пари фаслнинг оғушида маст.

Шабнам шовуллайди боғлар қўйнида,
Салқин туман ичра бўзарар тонглар,
Қўёнинг эринчоқ ёғдуларида
Нафис ялтирайди барги хазонлар...

Абдулла ОРИПОВ

Чоршанбадан Чоршанбагача

2 октябрь
Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамаси «Республика газ таъминотини бошқариш тизимини такомиллаштириш чора-тадбирлари тўғрисида» қарор қабул қилди.

3 октябрь
«Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлиси сайлов тўғрисида»ги Ўзбекистон Республикасининг янги тахрирдаги қонуни матбуотда эълон қилинди.

4 октябрь
«Халқ депутатлари вилоят, туман ва шаҳар Кенгашларига сайлов тўғрисида»ги Ўзбекистон Республикаси қонунига ўзгартиришлар ва қўшимчалар киритиш ҳақида»ги қонун матбуотда эълон қилинди.

6 октябрь
Президент Ислам Каримов «А.Х.Комиловни Ўзбекистон Республикасининг Америка Қўшма Штатларидаги Фавкуллода ва мухтор элчиси этиб тайинлаш тўғрисида»ги Фармонга имзо чекди.

Олий Мажлис Кенгашининг навбатдаги йиғилиши бўлиб ўтди. Унда 2003 йилнинг ноябрь-декабрь ойларида фуқароларнинг ўзини ўзи бошқариш органларига сайлов ўтказишни ташкил этиш тўғрисидаги масала кўриб чиқилди.

Олий Мажлис Кенгашининг «Фуқароларнинг ўзини ўзи бошқариш органларига сайлов ўтказишни ташкил этиш тўғрисида»ги Қарори қабул қилинди.

7 октябрь
«Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамаси тўғрисида»ги Ўзбекистон Республикасининг янги тахрирдаги қонуни матбуотда эълон қилинди.

SAHOVAT

ЁРДАМ КЎРСАТИЛДИ

Яқинда Гулистон шаҳар прокуратураси ташаббуси билан шаҳардаги 27-мехрибонлик уйи тарбияланувчиларига ҳомийлик ёрдами кўрсатилди. Шу муносабат билан ёзилган байрам дастурхонига юзга яқин болалар тақлиф қилинди. Хайрия тadbiri асносида шаҳар прокурори Абдували МУСТАЕВдан интервью олдик:

— Воёга етмаганлар орасида жиноятчиликка қарши кураш, уларнинг ҳуқуқий саводхонлигини ошириш, ёшларнинг бўш вақтини мазмунли ўтказишни ташкил этиш каби вазифалар Гулистон шаҳар прокуратурасининг доимий эътиборида турибди. Бугунги тadbир бу борада олиб бораётган ишларимизнинг узвий давоми бўлди. Масалан, яқиндагина 12 нафар тарбияси огир болалар ёзги оромгоҳларга дам олиш учун бориб

келдилар. Ана шундай яна бир гуруҳ ўсмирлар эса жиний қилмишлари учун жазо ўтаётган тенгдошлари билан учрашиб, жиноятнинг оқибатини ўз кўзлари билан кўрдилар. Шунингдек «Сирдарёлик ёшлар гиёҳвандликка қарши» шиори остида ёшлар билан учрашувлар ўтказиб келинмоқда. Гулистон шаҳридаги бокучисини йўқотган, ижтимоий ҳимояга муҳтож болаларга кўмак бериш мақсадида ҳомийлар томонидан 2.700.000 сўмлик маблағ ажратилган бўлиб, шу кунларда мана шундай яна бир тadbирни ўтказиш арафасида турибмиз. Ушбу маблағга ўқув хуроллари, кийим-кечаклар харид қилиш кўзда тутилган.

Абдурахмон МУСТАФОҚУЛОВ,
«Huquq» мухбири

Моҳият

Одамларнинг улар кимга яхшилик қилган бўлсалар, шуларга боғланиб қолишлари эътироф этилган нарса ҳисобланади. Бу табиатнинг яхшиликдан далолат беради: севиш қобилияти — мана яхши иш учун арзийдиган чинакам мукофот.

Никола ШАМФОР,
француз мутафаккири

ОБУНА — 2004

Севишми
нашрларимизни
обуна бўлишимизни
ушунга қараймизми?

Нашрларимиз кўрсаткичи:
«Huquq» газетаси — 231, 232
«Qonun himoyasida» журнали — 839, 840

HABIIY PROKURATURA FAOLIYATIDAN

МАРДЛАР ҚЎРИҚЛАЙДИ
ВАТАННИ...

Она-Ватан осойишталигини таъминлаш бағоят шарафли ва мардона ҳунар. Аҳён-аҳёнда бўлсада, чегараларимизда юз берган баъзи жиноий ҳаракатлар бу борада сергакчилигимизни анча оширди десам хато қилмайман.

Ватан ва халқ тушунчалари менимча муштарак мазмун касб этади. Табаррук замин ва миллат осойишталиги бизга ишонилган экан, бу йўлда лозим бўлса жонимизни тикишга ҳам тайёرمىз.

САМАРҚАНД вилоятининг жанубий ҳудуди Тожикистоннинг Панжикент вилояти билан чегарадош. Азал-азалдан қондош, куда-анда бўлиб келган икки миллатни боғлаб турувчи ришталар кўп. Аммо, беш кўл баробар бўлмаганидек, томонлар дахлсизлигига пугур етказувчи ҳолатлар ҳам онда-сонда учраб туради. Шу боис чегарачи аскарларимиз ҳузурига тез-тез бориб, уларнинг руҳияти билан қизиқамиз, шарт-шароитлари билан танишамиз. Очиги, улар масъулиятли вазифаларидан хурсанд. Аскарларнинг кўпчилиги мuddатли хизматдан кейин ҳам шу ерда қолиб, шартнома асосида хизматни давом эттириш истагиди.

Бугунга келиб Қуролли қучларимиз замонавий қурол ва техникалар билан таъминланган. Аскар ва офицерлар орасида тантанали қасамёдга, Ватанга садоқат ҳисси кучли. Бу борада янада самарали натижаларга эришиш мақсадида ҳарбий қисмларда муттасил таъсирчан тадбирлар ва тушунтириш ишлари олиб бораёلمиз.

Оддий тушунмовчиликлар қонунбузилиш ҳолатларига айланиб кетмаслиги учун чегарага яқин ҳудудлардаги маҳалла, қишлоқ фуқаролар йиғинлари билан ҳамкорликда фуқаролар орасида ҳам профилактик тарғибот-ташвиқот ишлари йўлга қўйилган.

Ҳарбий хизматга қақирилган ёш ўғлонларимиз белгиланган мuddат ичида ҳарбий тайёргарликдан ўтган, қасамёдни имкон борица Самарқанд шаҳридаги соҳибқирон Амир Темур ҳайкали ёнида қабул қилишга ҳаракат қиламиз.

«Qonun himoyasida» журнали ҳамда «Hurq» газетасида Ватан мудофеаси, мардлик ва мангули мазмунида таъсирчан мақолалар чоп этиб турилади. Бироқ ватанпарвар ёшларимиз фаолиятини акс эттирувчи лавҳаларни ҳам кўпроқ ўқиб боришни истардик.

Бахтиёр МИРМАХМУДОВ,
Самарқанд ҳарбий прокурори

PROKURATURA YORDAM BERDI

ИЖАРА
ҲАҚИ
УНДИРИЛДИ

Денов туманидаги Собир Раҳимов номли ширкат ҳўжалигида 22,61 гектар бoғ ва 12,73 гектар тоқзор мавжуд бўлиб, шартнома асосида ижарага берилган. Ўзаро келишувга кўра бoғбонлар 2003 йил учун белгиланган ижара ҳақининг 50 фоизини олдиндан тўлаши лозим эди.

— Шартнома интизоми қонунчилиги ижроси юзасидан ўтказилган тегишли ҳоғида кўпчилик ижарачилар бу талабга амал қилмаётганлиги аниқланди, — дейди туман прокурорининг ўринбосари Р.Намозов. — Шу боис улар билан суҳбат ўтказиб, тушунтириш ишлари олиб бoғишга тўғри келди.

Натижада қисқа мuddат ичида 1.178.000 сўм ижара ҳақи ундирилди. Прокуратура аралашуви билан «Галаба» ширкат ҳўжалиги бoғбонлари ҳам шартнома шартига асосан 2.340.000 сўм ижара ҳақини тўладилар.

Қурбон ЖўРАНАЗАРОВ,
«Hurq» мухбири

Моҳият

Ҳамма, ҳатто
ватанга дахлдор
нарсаларда ҳам
ҳақгўй бўлиш
керак. Ҳар бир
фуқаро ватан
учун жон фидо
қилишга бурчли,
аммо, ҳеч қачон
ватанни деб ёлғон
гапиришга уни
мажбурлаш
мумкин эмас.

ШАРЛЬ МОНТЕСКЬЕ,
француз файласуфи

MENING NAFSIM BALODUR...

Нафсга тобе бўлган киши ҳалолу-харомнинг фарқида бормайди. Бундайлар кўз қургур ҳечам тўғмаслиги ҳусусида ўйлаб ҳам кўрмайдилар. Оқибатда озига қаноат қилмай, кўпидан қуруқ қолишлари аниқ. Пешку туман халқ таълими бўлими кассири Алишер Саидовнинг қилиши бунга ёрқин мисол.

Банк оstonасини ҳатлаб ўтган Алишер иш хамирдан қил суғургандек оson кечилишни ўйлаб тамшаниб қўйди. «Шунча пул қўлимдан ўтди, оз-моз ўзлаштирсам қим ҳам биларди. Бир «операция» билан қад-

Ўзбекистон Республикаси Президентининг
ФАРМОНИБиринчи марта озодликдан маҳрум этишга
судланган шахсларнинг жазо ўташ шароитларини либераллаштириш тўғрисида

Суд-ҳуқуқ ислохотларини чуқурлаштириш, биринчи марта озодликдан маҳрум этишга судланган шахсларнинг жазони ўташ шароитларини либераллаштириш, улар билан тарбиявий ишларни такомиллаштириш, бу ишда жамоатчилик ва фуқароларнинг иштирокини кенгайтириш мақсадида, инсонпарварлик таъмоилига амал қилиб, Ўзбекистон Республикаси Конституцияси 93-моддасининг 20-бандига асосан,

ҚАРОР ҚИЛАМАН:

1. Биринчи марта озодликдан маҳрум этишга судланган шахслар 2004 йилнинг 1 февралига қадар бўлган мuddатда қолган жазо мuddатини ўташ учун ўтказишсинлар: унча оғир бўлмаган жиноят содир этганлар — умумий тартибли жазони ижро этиш колонияларидан манзил-колонияларига; ўта оғир жиноят содир этганлар — қаттиқ тартибли колониялардан умумий тартибли колонияларга.
2. Ўзбекистон Республикаси Ички ишлар вазирлиги (З.Алма-

тов) икки ойлик мuddатда ушбу масалада барча зарур чора-тадбирларни амалга оширсин ва Бош прокуратура (Р.Қодиров) билан биргаликда маъмур Фармоннинг 1-банди ижросини таъминлаш тартибини ишлаб чиқсин.

3. Бош прокуратура (Р.Қодиров) Ички ишлар вазирлиги (З.Алматов) ва Адлия вазирлиги (А.Полвонзода) билан биргаликда, озодликдан маҳрум этиш жазосини тайинлаш ҳамда уни ўташ тартиби ва шароитларини белгилувчи қонунчиликка ўзгартириш ва қўшимчаларни киритиш ҳақидаги таклифларни бир ойлик мuddатда ишлаб чиқсин ва тақдим этсинлар.

4. Маъмур Фармон ижроси устидан назорат Ўзбекистон Республикаси Президентининг Давлат маслаҳатчиси А.Азизов зиммасига юклатилсин.

Ўзбекистон Республикаси Президенти
И.КАРИМОВ

Тошкент шаҳри,
2003 йил 26 сентябрь.

«Биринчи марта озодликдан маҳрум этишга судланган шахсларнинг жазо ўташ шароитларини либераллаштириш тўғрисида»ги Ўзбекистон Республикаси Президентининг Фармони

ШАРҲ

Ўзбекистон Республикаси Жиноят кодексининг 50-моддасига биноан, биринчи марта қасдан унча оғир бўлмаган ва оғир жиноятлар содир этган шахслар умумий тартибли, ўта оғир жиноятлар содир этганлар эса, илгари судланганларга тенглаштирилган ҳолда, қаттиқ тартибли колонияларда жазо мuddатини ўтамоқдалар.

Биринчи марта озодликдан маҳрум этишга судланганларнинг нисбатан чегараланган шароитда ва шу билан бирга илгари судланган шахслар билан бирга сақлаш кўпинча уларнинг тузалиши ва қайта тарбияланиши жараёнига салбий таъсир кўрсатади.

Масалан, биринчи марта озодликдан маҳрум этишга судланган шахслар одатда уларнинг озодликдан маҳрум этиш жойларида қайта тарбияланишига икxойий таъсир кўрсата оладиган, нисбатан мустахкамроқ оилавий ва бошқа фойдали ижтимоий алоқаларга эга бўладилар. Аммо, қаттиқ тартибли колонияларда жазо ўтаётган улар амалдаги қонунчиликка биноан, умумий тартибли колонияларда жазо ўтаётганларга нисбатан қариндошлари ва яқинлари билан бирмунча кам мулоқотда бўлиш (учрашув, посилка, йўқлов олиш, телефон орқали сўзлашув) ҳуқуқига эгадирлар.

Бундан ташқари, биринчи марта судланганларнинг узoқ мuddат давомида жазони ижро этиш жойларида бир неча мартаба жазо ўтаган шахслар билан бирга бўлишлари ҳамда бу муҳитда илгари судланганларнинг таъсири кeнг бўлиши уларда кeлгусида жамият учун зарарли дунёқараш ривожланишига шарт-шарoит яратди.

Баён этилганлар инобатга олинган ҳолда, Ўзбекистон Республикаси Президенти томонидан суд-ҳуқуқ ислохотлари ва жиноий қонунчиликни либераллаштиришнинг навбатдаги босқичи жараёнида, унча оғир бўлмаган жиноят содир этиб,

PROKUROR NAZORATI

Фуқароларнинг ҳуқуқи бузилса, қонунларимиз топталса нима бўлади деб ўйлаб қоласан киши. Албатта, фуқароларнинг ҳуқуқини муҳофаза қилувчи органларга ишончи йўқолади.

Мисол тариқасида Л.Қўчқорова ҳамда А.Ким ўртасидаги қарз можаросини олиб кўрайлик.

Л.Қўчқорова 1999 йил 1 июль кuni ўзининг танишлари Исмоиловларнинг илтимосига кўра А.Кимга 1200 АҚШ долларини шу йилнинг 1 сентябрь кунигача қарз сифатида бeради ва тилат ёздириб олади. А.Ким эса фақат 200 АҚШ долларини қайтариб, қолган қарзини тўлашдан бош тортди.

Л.Қўчқорова бу ҳақида судга даъво аризаси билан музожаат қилганидан сўнг, Ангрен шаҳар судининг 2000 йил 14 мартдаги ҳал қилув қарорига асосан Л.Қўчқорова фойдасига 1100 АҚШ доллари, 25.000 сўм маънавий зарар ва 18.543 сўм миқдорда давлат қарзини қайтариб олди.

Қонун шу ерда кўпoл равишда бузил-

ган, яъни фуқаролик иши апелляция ва кассация тартибидеа қўрилмаган.

Яъни, Ўзбекистон Президентининг 1994 йил 16 июнь кунги фармонининг 4-бандига биноан 1994 йил 1 июлдан мамлакат ҳудудида қонуний тўлов манбаи сифатида «сўм» ҳисобланиши қайд қилинган.

Гарчанд, томонлар ўртасидаги қарз билан боғлиқ муносабатлар 1999 йилда вужудга келган бўлиб, фуқаролик иши 2000 йилда қўрилган бўлса-да, суд қарзини ундиришда 1 АҚШ долларининг 1999 йилдаги қийматидан кeлиб чиқиб, ёзилган тилатдаги пул миқдорини АҚШ доллари тариқасида ундириш ҳақида ҳал қилув қарори қабул қилган. Аммо амалдаги қонун тала-

бига кўра ундирилиши лозим бўлган пул миқдори суднинг ҳал қилув қарори чиқарилган кундаги 1 АҚШ долларининг қийматидан кeлиб чиққан ҳолда сўм тариқаси-

да ундирилиши керак.

Бундан ташқари, Вазирлар Маҳкамасининг 1994 йил 3 ноябрда тасдиқланган «Давлат божи тўғрисида»ги қарорига кўра даъво баҳоси энг кам ойлик иш ҳақининг 20 бараваригача бўлса, 5 фoиз миқдорда давлат божи ундирилиши белгиланган.

Суд ушбу қонун талабига риоя қилмасдан давлат божини асоссиз равишда қамқатириб, 18543 сўм бoғ ундирган.

Ушбу ҳoлат асосидан тегишли прокурорлик таъсир чораси қўрилди.

Фарида ҲАҚБЕРДИЕВА,
Тошкент вилоят прокурорининг ёрдамчиси

НАФСИГА ТОБЕ ОДАМ

да бўлим мудир ва бош ҳисобчи имзолаган чек бор. Муҳр ҳам босилган, энг муҳими — пул миқдори ёзилмаган. Раҳбарлар банк томонидан қанча нақд пул берилишини билишмагачлиги аини мuddо-да. Билишмагач, чекнинг пул миқдори ёзилиши лозим бўлган жойини очик қолдириб им-

золаб бeраверишди.

Алишер бу чек орқали «Пахтабанк»нинг Янгибозор бўлимидан 1.200.000 сўм нақд пулни оларкан, аввал ўйлаб қўйганидек иш тутди. Шайтон алдовига учган кассир чек-

ни бошқалардан яхшироқ биларди. Аммо у бу пуллар кeчқурунлари китoб титқилаб, консепт қоралаб, қундузи ёш авлод таълим-тарбияси йўлида меҳнат қилётган кишиларнинг ҳoлoл ризқи, оила боқиш манбаи эканлиги ҳақида ўйлаб кўрмади.

Табиийки, А.Саидов етказган зарарини тўла қoллади. Қилинишга яраша жазо ҳам олди. Суд ҳўқми билан унга нисбатан 3 йил мuddатга алоқ тўзатиш иши тайинланди. Бoғига қаноат қилмай бошқалар насибасига кўз тикишининг оқибати вой бўлади дейишди-ку.

Саядулла АШУРОВ,
Пешку туман прокуратури
терговчиси

ХУҚУҚЛАРИ ТУШУНТИРИЛДИ

Хива туман прокуратураси томонидан «Хива» ширкат ҳўжалигида яшовчи Раиса Абдурахмонованинг аризаси юзасидан текшириш ўтказилди.

Р.Абдурахмонованинг нафақа пулини ўз вақтида олмаганлиги юзасидан 2003 йил июль ойида ўтказилган текшириш натижасига кўра, 21 июль кўни «Хоразм почтаси» АЖ Хива филиали бошлиғи вазиасини бажарувчи Х.Хўжаевга нисбатан интизомий хўқўбузарликка доир иш кўзгатилиб, АЖ раиси номига тақдимнома киритилган. Шундан сўнг интизомий хўқўбузарликка доир иш мўҳокамаси натижаси бўйича Х.Хўжаев эгаллаб турган лавозимидан озод қилинган ва тегишли чора-тадбирлар белгиланган. Ариза муаллифига бу ҳақда ёзма равишда хабар қилинган.

Шунингдек, Р.Абдурахмонованинг тахририятга юборилган ариза билан бир хил мазмундаги Миллий хавфсизлик хизмати раиси ҳамда Хива тумани прокурори номига ёзилган аризалари юзасидан 2003 йилнинг август ойида текшириш ўтказилиб, нафақани ўз вақтида олмаётганиги илгари текширилганлиги сабабли оқибатсиз қолдирилганди.

Р.Абдурахмонованинг аризасида кўрсатилган Хива туман ҳўкимлиги ходимлари Н.Матийёзов, Т.Анязов ва «Эврика» кичик корхонаси раҳбари О.Шариповлар дўқ-пўписа билан еримни ва уй-жойимни тортиб олмоқчи деган вазҳлари тасдиқланмади. Чунки ер майдони туман ҳўкимлиги қарорига кўра «Эврика» кичик корхонасига ажратиб берилганлиги аниқланган.

Ер кодексининг 89-моддасига кўра юридик ва жисмоний шахслар ўртасидаги ерга оид низолар суд томонидан ҳал этилиши сабабли аризага 2003 йил 19 август кўни ёзма равишда жавоб йўланган. Ушбу хатда Р.Абдурахмоновага ер тўғрисидаги масала юзасидан фуқаролик ишлари бўйича Богот туманлараро судига мурожаат қилиши мумкинлиги тушунтирилди.

Х.ЖУМАНИЕЗОВ,
Хива тумани прокурори

ЖАРИМА БЕЛГИЛАНДИ

Тахририятимизга Беруний шахри «Шаббоз» маҳалласида яшовчи И.Реймбоевдан ариза тушган эди. Хатда келтирилишича, 2003 йил 30 апрель кўни И.Реймбоев Урганч шахрига бориш учун йўлга чиққан, автобусда кетаятиб, кўзи оғирлиги ва II гуруҳ ногиронлигини тасдиқловчи гувоҳнома кўрсатганига қарамай, ҳайдовчи Р.Каримов унга кўпол муомала қилиб, қонунга зид равишда йўлқира ҳақини талаб қилиб олган.

Ушбу хат юзасидан суриштирув ишлари олиб бориш учун «Урганчўловчиси» очик турдаги хиссасдорлик мияиатига мурожаат қилган эдик. Кўни кеча тахририятимизга жамиятдан расмий жавоб хати келди:

Хиссасдорлик жамияти ҳал қилиш комиссияси фуқаро И.Реймбоевнинг тахририятга ёлган шикоят хатини атрофлича ўрганиб чиқиб, маълум қиладики, ҳақиқатан ҳам 2003 йилнинг 30 апрель кўни ПАЭ-672 маркали, 22 АЕ 720 номерли автобус ҳайдовчиси Каримов Раҳим «Урганч-Чолиш кўприги» йўналиши бўйича ишга чиққан.

Ҳал қилиш комиссиясининг мўҳокамасида ҳайдовчи Р.Каримов шикоятчига нисбатан қилган кўпол муомаласини тан олди. Бундай кўпол хатти-ҳаракатлар қайта тақорорламаслиги тўғрисида суз берганлиги ва қилган ишдан чин кўнгилдан пушаймонлигини эътиборга олган ҳолда Р.Каримовнинг ойлук маошидан 20 фоиз миқдоридида жарима ўндирилиши белгиланди. Бундай кўполлик тақорорламаслиги учун бошқа ҳайдовчилар ўртасида ҳам тушунтириш ишлари олиб борилди.

К.ҚУРБОНОВ,
«Урганчўловчиси» ОТЖ
бошқаруви раиси

АДОЛАТ САРИ ЯНА БИР ҚАДАМ

Инсон ҳаёти қизик, Биргина қалтис қадам уни остин-устун қилиб юборади. Фишт терувчининг қўлидаги фишт беҳосдан ҳаммасининг бошига тушиб кетиб қоювча юз берса, ҳайдовчи бироз хўшўрликни йўқотса-ю бирон йўловчининг умрига зомин бўлса, қилмишига яраша жазосини олиши тайин. Жиноятнинг илдизи таҳлил қилинса, фишт терувчи ҳам, ҳайдовчи ҳам қилмишини қасддан содир этмаганлиги маълум бўлади. Лекин марҳумнинг ортидан бўлаб қолган фарзандларини ўйласангиз юрагингиз зиллади.

Собиқ СССР даврида арзimas жиноятлар учун одамлар йиллаб хўбсоналарда ўтирган. Бундан на маҳбуснинг оиласи, на жамият наф қўрган. Мустақиллик йилларида қабул қилинган қонунларимиз моҳиятига инсонларварлик тамойиллари сингдирилди. Биз буни кейинги йилларда қабул қилинган 400 га яқин қонунларимизда ҳам кўришимиз мумкин. Уларнинг либераллаштирилиши миллий аъьаналаримиз, маданиятимиз ва қадриятларимизга, иккинчи томондан халқро ҳуқуқ нормалари талабига тўлиқ мос келади.

Мана, «Жиноий жазоларнинг либераллаштирилиши муносабати билан Ўзбекистон Республикасининг Жиноят, Жиноят-процессуал кодекслари ҳамда Маъмурий жавобгарлик тўғрисидаги кодексига ўзгариш ва қўшимчалар киритиш ҳақида»ги қонун қабул қилинганга ҳам 2 йилдан ортиқ вақт ўтди. Ҳақиқатан тўғилди: бу қонун халққа нима берди? Назаримда, у одамлар онгида туз бўрилиш асади. Ўзлаб фуқаролар қонуннинг инсонпарварлаштирилганидан манфаатдор бўлди. Билиб-билимай қилган жинояти учун қамоқхонада эмас, оиласи ва яқинлари бағрида тузалиш йўлига ўтди.

«Нидо» газетасининг 6 августдаги сониди Республика Бош прокурори Рашид Қодировнинг «Адолат ва қонунлилик йўлида» мақоласида юқориди тилга олинган қонун ижросида юзидан қилинган ишлар таҳлил қилиб берилган. 2000 йилда дастлабки тергов даврида айбланувчиларнинг деярли 48 фоизига нисбатан қамоққа олиш эҳтиёт чораси қўлланилган бўлса, жорий йилда бу кўрсаткич 29 фоизни ташкил этгани қонундаги ангиллик самарасидир.

Қилиши орқали давлат ва жамиятга, жабр қўрган фуқарога моддий зарар етказган шахсни хўбсонага жўнатилган кўра, зарарни қоллаштига имкон бериш инсонпарварлиқнинг яққол кўриниши эмасми?

Яқинда юртбошимчи судланган шахсларнинг жазони ўташ шароитларини либераллаштириш, улар билан тарбиявий ишларни тақомиллаштириш, бу ишда жамоатчилик ва фуқароларнинг иштирокини кенгайтириш мақсидида «Биринчи марта озодликдан маҳрум этишга судланган шахсларнинг жазони ўташ шароитларини либераллаштириш тўғрисида»ги фармонга имзо чекди. Бу фармонни мутахассислар адолат сари наватбатга қадам деб баҳолашмоқда. Жазони ўтаётган шахслар ушбу фармоннинг моҳиятини тушунтириш, улар учун яна бир имконият берилганини ўқитиш лозим. Энди ҳамма гап уларнинг ўзларида қолди.

Баҳодир ЗОИРОВ,
ТДЮН 4-курс талабаси

АРИЗА ЎРГАНИЛДИ

Тошкент вилояти Эртўш қишлоғида яшовчи фуқаро У.Мирзалиев тахририятга ариза билан мурожаат қилган эди. Унда ёзилишича, Охангарон туман ҳўкимининг 1996 йил 8 июндаги 204-қарорига асосан қариндоши А.Зишоев билан шерикчилик асосида «Катта Дастор» фермер ҳўжалигини очилган. Ҳўжаликка қорамол сотиб олиш мақсидида 1999 йил 26 февраль кўни Ташқи иқтисодий фаолият миллий банкнинг Ангрэн шаҳар филиали билан 2.000.000 сўмга кредит шартномаси тузилган. Аммо фермер ҳўжалиги учун ажратилган ердан фойдаланишга «Чотқол» жамоа ҳўжалиги рухсат бермаганлиги сабабли, «Охангарон» ширкат ҳўжалигидан сотиб олинган моллар А.Зишоевнинг уйига туширилиб, моддий жавобгарлик тўғрисида шартнома тузилган. Шундан кейин У.Мирзалиев бошқа ишга ўтиши муносабати билан А.Зишоевни фермер ҳўжалиги раиси этиб тайинлаш тўғрисида қарор қабул қилинган. Бироз вақт ўтиб, банк ходимлари текширув ўтказиб, кредитни муддатидан илгари қайтаришни талаб қилишган. Белгиланган вақтда қайтармаса жавобгарликка тортилиши ҳақида оғохланган. Шундан сўнг У.Мирзалиев қариндош-уруғларидан ёрдам сўраб, уларга тегишли молларни сотиб, кредитни тўлаган. Шуларни инобатга олиб, Ташқи иқтисодий фаолият миллий банкнинг Ангрэн филиалидан кредитни тўлаш масаласида йўл қўйилган қонунбузарлиқлар ва суд қароридан норозилиги ҳусусида шикоят қилган.

Яқинда ушбу шикоят юзасидан Тошкент вилояти прокурорининг ўринбосари Х.Маҳмурдов имзоси билан олинган расмий жавобда жумладан шундай дейлади:

«Фуқаро У.Мирзалиевнинг аризаси вилоят прокуратураси томонидан ўрганиб чиқилди.

Фуқаролик ишлари бўйича Охангарон туманлараро судининг 2002 йил 21 январдаги ҳал қилув қарорига кўра У.Мирзалиев даъвосининг Ташқи иқтисодий фаолият миллий банкнинг Ангрэн филиалига нисбатан қўйсми рад этилган. Даъвонинг келтирилган зарарини ўндириш тўғрисидаги А.Зишоевга нисбатан қўйсми қисман қаноатлантирилиб, 2.000.000 сўм моддий ва 100.000 сўм маънавий зарар ва қўшимча даъво бўйича 4.000.000 сўм моддий зарар ўндирилган. Ушбу ҳал қилув қарорига Ангрэн шаҳар прокурори томонидан апелляция протести келтирилган. Фуқаролик ишлари бўйича Тошкент вилоят суди апелляция ҳайъатининг 2002 йил 19 апрелдаги ажримига кўра янги ҳал қилув қарори чиқарилиб, даъвогар У.Мирзалиев фойдасига банкнинг Ангрэн филиалидан У.Мирзалиев тўлаган 1.907.791 сўм кредит суммаси ва 2.000.000 сўм маънавий зарар ва қўшимча даъво аризаси юзасидан 4.000.000 сўм моддий зарар ўндириш белгиланган.

Ташқи иқтисодий фаолият миллий банкнинг Ангрэн филиалига регресс асосида У.Мирзалиевга тўланган суммани А.Зишоевдан ўндириш ҳуқуқи тушунтирилди. Мазкур суд ажрим бўйича вилоят прокуратураси томонидан назорат тартибидида фуқаролик ишлари бўйича вилоят суди раёсатига протест келтирилган. Раёсатнинг 2002 йил 22 августдаги қарорига кўра фуқаролик иш бўйича суд қарорлари бекор қилинган ва иш янгидан кўриш учун фуқаролик ишлари бўйича Охангарон туманлараро судига юборилган.

Фуқаролик иш фуқаролик ишлари бўйича Охангарон туманлараро судида янгидан қўрилган ва суднинг 2002 йил 26 декабрдаги ҳал қилув қарорига кўра даъво рад этилган. Тарафларнинг шикоятлари асосида фуқаролик иш фуқаролик ишлари бўйича Тошкент вилоят суди судлов ҳайъатида қорамол бўлмаганлиги сабабли қонуний ҳал этиш учун 2003 йил 1 апрель кўни Ўзбекистон Олий судига юборилган. Бу ҳақда ариза муаллифига хабар берилади»

Моҳият

Бахтни сўраш, бахтсизликдан қочиб қутулиш мумкин эмас, агар ўзинг ёмонлик қилган, қўнт билан меҳнат қилмаган бўлсанг. Тақдирга кўз тикишдан маъно йўқ...

МО-ЦЗИ
Хитой файласуфи

КУЧ — АДОЛАТГА

Э, воҳ! Иншоолх, беш асрдан сўнг, Эгам ўзи сабаб ишлар келиб ўнг, Рўҳим бозеотадир, ниятларим кенг, Тузулар айтмоққа шимарганман энг, Туроним, Туркимга чин садоқатда, Баралла дегайман: «Куч-адолатда!»

Етти хил товланган камалакка боқ, Ёхуд яшамоққа кўкдан ол сабоқ, Музаффар тонг отар, ҳар сахар оппоқ, Шафак қонга тобиб, чешнар бирок, Мўжиза бисёрдир, фойи ҳаётда, Пурмағно ҳўқимат бор: «Куч-адолатда!»

Қилич-у, таёқдан обрў излама, Сабр қил, оёгинг остин кўзлама, Дўсту душманга ҳам сиринг сўзлама, Ҳислат қўп асламда, бу фасоҳатда, Бирлашган ўзоди: «Куч-адолатда!»

Дунё омонатдир, сен-чи, бог ярат, Манзил ҳўдоятдир, сен-чи, ном тарат, Йўқилгани суя, қилма адолат, Шунда тавабларинг бўлар ижобат, Байроқдек товлангин, сен қамолотда. Эркин юр лочиндек, «Куч-адолатда!»

Баҳодир КИРОНОВ,
Ўзбекистон тумани, Нурсўх қишлоғи

ОДАМГА НИМА КЕРАК?

Одам умр йўлларида турли воқеаларга, ҳар хил кишиларга, тасодифларга дуч келади. Кўнгилга гоҳо азгулик инди. Баъзан кўллар мушга айланиб, киши қаҳр-ғазабга тўлади. Барига чидайсан. Сабр—энг улўғ неъмат дея ўзингга тасалли берасан. Чиндан-да, сабрнинг аввали аччиқ, охири ширинлигини машойхиллар айтиб кетмишлар.

Тоқатли кишилар одатда камтарлиқни, яхшиликни бошқаларга раво кўришади. Ҳақимлар айтимишлар: «Яхшиликнинг асоси уч нарсасида: биринчи — барчага нисбатан риёсиз камтарлиқда, иккинчи — миннатсиз саховатда, учинчи — ҳақ талаб қилинмайдиган хизматда.

Одамлар тўрт нарсани қўдирмаслиқка илоҳсиздилар: яхшилик ва ёмонликни ажратишга ёрдам берадиган илмини, тирикчилик ўтказишга керак бўладиган асбоб-анжомларни, қайфиятни яхши тутадиган воситаларни, одамлар билан муросани».

Бу ҳақ сўзлар исбот талаб қилмаслиги тайин. Ҳаётда баъзи одамлар йиллар, асрлар синовидан ўтган рост сўзлар маънисига боришмайди. Бир амаллаб мансаб курсисига ўтирган, ўз манфати йўлида ҳар қандай тубанликларга тайёр туради. Уздан юқори турадиган одамларга ўта ширин бўлишга интилади. Олдий кишиларга эса ёмонликни, бепасандлик, ҳурматсизлиқни раво кўриб, ўта аччиқ бўлишни истайди. Шундай битта-яримта «улўғ» одамлар Бўқоти ҳақимнинг қўйидаги сўзларини етти уқлаб тушида ҳам эшитмагандир: «Ортиқча ширин бўлмаганики, еб юбормасинлар, ортиқча аччиқ бўлмаганики, туфлаб ташламасинлар».

Такаббур, қалтафаҳм одамлар раҳбар бўлишса, фақат «мен» сўзига маҳлиё бўлишади. Билмайдик, бундай кишини на халқ, на тангри таоло севади.

Ғудайган, димоғдор, олифта, худбин, нотанти, тубан, таъмагир ва нокамтар кишининг қўёфаси наздимизда қўйидагича чизилади: икки юзи қўп-қизил. Негаки, қўп асабийлашади. Бақбақларни осылиб туради. Чунки «меҳмондорчилик»ни жойига қўяди. Ярим тунгача зиёфат-хўрликдан боши чиқмайди. Сийсатга аралашини қўш қўрмайди. Чунки хато қилишдан қўрқади. Одамга тик қараёлмайди. Чунки тили қисқ, Барча ходимларини сенсирайди. Ҳар хил қулади. Чунки қўлгу юракдан чиқмайди-да.

Азизлар, айтинг-чи, одамга нима керак? Аввало одамийлик! У доно, олдим, одил, мард ва саховатли бўлиши лозим. Инсон деган юксак унвонга сазовор бўлиш осон эмас. Одамлар ҳеч қачон бошқача бўлиб қолмайди. Қозонда бори қўнмича чиқади. Ҳазрат Навоий айтимишлар:

Ақл ила олам юзин обод қил,
Хулқ ила олам элнин шод қил.

Валижон ЮСУПОВ,
журналист

✓

MUNOSABAT

Хуқуқбузарлик ҳолатларини таҳлил қилганингизда, бир ҳақиқатни англаб етиш қийин бўлмайди: яъни, қонунбузар қонунни билмаган ва билганда ҳам шу қонун асосида яшаётган жамиятга нисбатан ноҳолис муносабатли ёки ўз шахсий манфаатини қонундан устун қўйган шахс бўлиб чиқади. Ўзини инсон ҳуқуқларини ҳимоя қилувчи халқаро ташкилот деб атаб келувчи «Хюман Райтс Вотч»нинг Ўзбекистондаги вакиллиги фаолиятида, хусусан, унинг маҳаллалар ҳаётига оид «тадқиқот»ларида ҳам мазкур ҳолатларни сезиш мумкин.

Яқинда, аниқроғи, 22 сентябр-да Тошкентдаги «Grand Mir» меҳмонхонасида ушбу ташкилот матбуот анжумани ўтказди. Тадбир ушбу ташкилот томонидан чикарилган «Ўзбекистон — хонадондан хонадонга: маҳалла комитетларининг (улар ўз ҳужжатларида фуқаролар йиғинини комитет деб атайдилар — Ч.Л) қонунбузарликлари» деб номланган бюллетень тақдимотига бағишланди.

Бюллетенда қайд этилишича, мамлакатимиздаги фуқароларнинг ўзини-ўзи бошқариш органи ҳисобланган маҳалла ҳукуматининг «кўз-қулоғи», давлатнинг репрессия сиёсатини амалга оширувчи асосий орган эмиш. Маҳалла комитети гўёки факат аҳолига диний эътиқоди учун таъйиқ ўтказиш, аҳолининг оилавий ишларига аралашиб ҳалақит бериш, хотин-қизлар ҳуқуқларини бузиш, кам таъминланган оилаларга давлат томонидан ажратилган моддий ёрдамни тақсимлаш билан шуғулланар-миш.

Ана, ҳолос! Ана қонунбузарли-гу, ана билмаган ишга бош сўкиб, оммина чалғитиш!

Матбуот анжуманини бошқарган «Уруш ва тинчлик масалалари» ёритиш Институтини» ваколат-хонаси ходими Галима Бухарбое-ва «Хюман Райтс Вотч» ташкило-ти вакили Матильда Богнерга сўз берди. У ўз нутқида бюллетенда қайд этилган гапларни тўғриш-дай таққорлаб, улардан келиб чиқадиган хулосани ҳам баён қилди. Хусусан, халқаро ташки-лотларнинг маҳалла комитетла-рини моддий ва маънавий жиҳатдан қўллаб-қувватлашини тўғриш, маҳалла ваколатларини қисқартириш керак, деган гапни айтди.

Қаранг-а, маҳалланинг, Ўзбекистон аҳолисининг «Хюман Райтс Вотч» ва унинг вакили Матильда Богнердек «гамхўр»ла-ри бор экан-у, биз шу пайтгача билмай йўрган эканмиз. (Бу аслида гамхўрлик никоидадаги душманлик эмасми?)

Кўрганни кўрмаган, билганни билмаган энгишини, аниқроғи, энгиш учун қандай чиранишини Матильда Богнердан сўраш керакка ўхшайди. Йўқса, шу заминда яшаб, авлод-аждоди минг йиллар давомида маҳалла-дек яшаш тарзини юзага келтир-ган халқ эмас, шу ҳақда илмий ишлар қилган олиму мутахассис-лар эмас, маҳалла ашиғидаги «фуқаролар йиғини» деган лаҳзани кўрмаган ёки қўриб фаҳми етмагани боис ҳар жойда «маҳалла комитети» деб юрган Галима Бухарбоева Матильда Богнерлар 84 саҳифалик — тахминан 4-5 босма табоқ ҳажмда маҳалла таҳлилини ёзиб, сарлавҳасини «Ўзбекистон — хонадондан хонадонга: маҳалла комитетларининг қонунбузарликлари» деб кўярмиди?

Шу тадбирнинг ўзидаёқ савол туғилди: бюллетень маълумотла-ри қайси манба асосида туллан-гав? Жавоб мавҳум гаплардан иборат бўлди. Бюллетенда эътироф этилган, яъни гўёки

ҚОНУНБУЗАР КИМ...

МАҲАЛЛАМИ ЁКИ «ХЮМАН РАЙТС ВОТЧ» ВАКИЛИ?

маҳалла томонидан таъйиққа учраган, «Хюман Райтс Вотч» вакили томонидан ачиниш билан тилга олинган, ундан наҳот кутган фуқаролар кимлар денг? Асосан қўллаб мамлакатлар томонидан экстремистик ташки-лот сифатида тан олиниб, фаолияти тақиқлаб қўйилган «Хизбут-таҳрир» ва жиҳод даъво қилувчи ноқонуний ташкилотлар аъзолари ёки уларга хизмат қилганлар.

Г.Бухарбоева ва М.Богнер маҳаллани қай даражада билади? Ҳеч қандай даражада. Уларнинг маҳалла ҳақида ҳеч қандай тасаввур йўқ. Буни улар томони-дан тайёрланган бюллетень билан танишган ва маҳалла фаолиятидан озгина хабардор таниш инсон дарров фаҳмлайди. Шунингдек, уни ўқиган ҳар бир маҳалла фуқаролар йиғини раиси, котиби, посбони, фаоли бюллетенда ўзларига ўзи билма-ган вазифалар эътироф этилган-нидан лол ва ҳайрон қолиши табиий. **Тўғрироғи, бу ўринда қайд этилган «...давлатнинг шахслари ва оилаларни шубҳа остида репрессия қилишида асосий бажарувчи», «...аҳоли бўйича шахсий маълумотлар...» тўлловчи, «...шахс дахлсизлиги ҳуқуқи, оила ва уйга бўлган ҳуқуқла-рини бузган ҳолда...» ҳужжат-ларини йиғиб, милиция ва ижроия органига топишувчи, «...динга ҳаддан ташқари берилиб кетганларини...» рўйхатга олувчи, бошқа кузатиш ва ҳисобот ишларини бажарувчи, «...художўй мусулмонларни таҳқир»лаб, «...уларга таҳдид ва ёвузлик қилувчи...», «...мусулмонларга норасмий, қонундан ташқари жазолар...» берувчи, «...қат-тиқ қалтакланган аёллар»нинг ажралиш ҳақидаги арзлари-ни рад этган ҳолда, эрлари олдиға қайта жўнатиб, зўра-вонликка дучор қилувчи, шу йўл билан ... уларни «хавфли вазиятларга солувчи», «аҳолини мажбурий ва зўровон равишда қўчириб юборишларда ҳарбийларга ва бошқа органларга» қўшил-увчи, «...ҳукуматнинг таҳқирлаш ва таъқиқ қилиш сиёсатлари-ни мустаҳкамлашда мушкул вазифаларни» бажарувчи бўлиб қолганларини туш кўраётгандек тасаввур қила-дилар.**

Қисқаси, бюллетень билан танишганлар маҳалла мутасадди-«Ўзбекистонда оиладаги зўравон-лик миқёсини аниқлаш қийин, чунки ҳукумат бу борада статис-тик маълумотларни тўпламайди. Бошқа сабаб эса, аёллар зўра-вонлик бўйича оила аъзолари устидан ариза бермайдилар».

Афсуски, М.Богнер хоним оилавий моҳарлар оилаларнинг катта-кичик аъзолари ўртасида, қўни-қўшни, қолаверса, маҳалла-да муҳокама қилиниши нечоғли ижобий самара беришини тушунамайди. Хотиннинг эри устидан шикоятти милицияга, судга эмас, маҳалла-қўйга берилиши самаралироқ эканини ўзбек аёли яхши тушунади. Шундай йўл билан оилани сақлаб қолиш яхшими-ёмонми? Албатта, ҳукумат учун ҳам, маҳалла ва оила учун ҳам яхши! Матильда хоним учун эса улар ажрашгани маъжул. Чунки ўзи эътироф этганидек, унга ва унинг ташки-лотига факат салбий ҳолатлар қизиқроқ. Қолаверса, оилани сақлаб қолиш у тасаввур этгани-дек факат ҳукумат сиёсати учун эмас, шу оиланинг, хусусан, аёлининг ўзига ҳам керак. Бу хонимни аёлларнинг эридан шикоятти, аризаси хурсанд қилар экан, майли, хурсанд бўлавер-син...

Матильда Богнер 84 варақли мазкур бюллетенни яна нималар билан тўлдирди экан, дерсиз. Ақл ўргатиш билан. Яъни, ўзи «ичтиро қилган» салбий ҳолатни «туза-тиш» учун Ўзбекистон ҳукумати-га, донорларга, Халқаро ҳамжамият-га «таклифлар» айтади, вазифа-лар белгилайди, бу ҳолатларнинг «...келиб чиқш сабаблари» юзасидан тадқиқотлар, суҳбатлар қилади. Эринмай, асаблари дош бериб ўқиган одам, аниқроғи, Ўзбекистон фуқароси тирноқ остидан кир қидирган бу аёлининг мақсади нима деган саволни беради. Негаки, муаллиф ўзимиз билан ҳақиқатни бузиб, бўртти-риб, яна ўзимизни йиғиб, ўқитиб, уни «тузатиш» йўлини кўрсатади. Устига устак, унинг «тузатиш» йўлидан келиб чиқадиган оқибат инсонни ақлдан оздириш билан баробар. Ҳукуматингга, ўз халқингга, ўзингга ўзинг қарши бўл, барбод қил, деган давлат-нинг никоиланган ҳолатидаги ифодаси-ку булар. Айтканга, маҳалла жиноятчиға, террористға қарши курашмаса, жанжалкаш оила билан шуғулланмаса, яхши бўлар экан.

Баъзи бир антиқа таклифларни қандай баҳолашни билмасан киши. Масалан, «Ижтимоий

ча бўлиши ҳам мумкин эмас. Негаки, бу ўринда мақсад бошқа: «тузатиш» никоидадаги бузишга эришишдир.

Бюллетень тайёрловчилари манба сифатида, асосан, учта маҳалла мутахассислари ва яна 20 нафар аёл билан ўтказилган суҳбатни пеш қиладилар. Наҳот-ки, бутун бир мамлакатнинг ҳаёт тарзига айланган жамият йўнали-шини бадном қилиш учун бир нечта суҳбат асос бўла олса?! Бунинг ўзбекчиликда «қўчанинг гапи» дейилади. Аслида бундай хулоса чиқариш учун ўн йиллаб шу жамият ичида яшаш ҳам камлик қилади. Хоним ҳақиқий манбаларга эса эътибор бермай-ди. Шу боис қонун, ҳужжатлар-нинг номини бемалол хато ёзаверади.

Матильда Богнер ўз «қорало-ви»ни (уни ўқиб чиқиб шундай хулосага келасиз) «Ўзбекистон — хонадондан хонадонга: маҳалла комитетларининг қонунбузарликлари» деб атабди. **Ҳўш, қонун-ни ким бузаяпти? Билиб-билмасдан бутун бир мамла-кат, жамият, унинг халқи шаънини камситиш қонун бузиш эмасми? Бу халқаро қонунларда қайд этилганини М.Богнер билмайдими?** Унинг мақсадини бюллетендаги «Ташак-курнома»дан ҳам билса бўлади. У шундай аюкунланади:

«Хюман Райтс Вотч Ўзбе-кистондаги инсон ҳуқуқлари фаоллари, уларнинг доимий қийин вазиятлар остида кўрсатган бебаҳо ёрдамлари учун ўзининг чўқур миннат-дорчилигини изҳор этади. Ва ниҳоят, ушбу ҳисобот учун биз билан суҳбатлашган жабранувчиларга ва улар-нинг оилаларига ўз миннат-дорчилигини билдирамиз. Хюман Райтс Вотч Европа ва Маркази Осиё бўлими».

Буни шундай изоҳлаш мумкин: «Биз мақсадга, яъни юртингизни, ўзингизни қоралашга эришдик, бу борадаги «бебаҳо» ёрдамни-гиз учун раҳмат, энди ҳайр, билганингизни қилинг, яъни биздан бўлгани шу. Сизга бошқа ёрдам кўрсата олмаيمиз».

Сиз эса, азиз, фуқаро, дардингизни айтадиган ҳукумат, фуқаролик жамияти, ҳуқуқий органлар туриб кимларга муро-жаат этганингизни энди англаган-дирсиз?!

Чори ЛАТИПОВ.
(«Халқ сўзи» газетасининг 2003 йил 1 октябрь сонидан олindi)

хизматларга ажратилган маблағларни оиладаги зўра-вонлик жабранувчиларига ва уларнинг болаларига тақсимлаш», «Ажраиш ҳақидаги аризаларни тайёр-лашда аввал кутиб туриш муддатларини беришининг тўхтатилишини маҳалла комитетларига буюриш», зўравонликка учраганда ажраишда ёрдам бериш каби алмойи-алжойи таклиф-лар ўртага ташланган. Бошқа-

✓

NAZORAT

«УДДАБУРОН» ФЕРМЕР

Фермер ҳўжалиги ташкил қилиб, даромад олиш иштиёкида юрганлар эр эмас. Иштиёкли кредит миқдори чекланган ва уни ҳамма ҳам қўлга киритавермайди. Асил чорвадор, асил деҳқон банк берган қарзни бевосита чорвачилик ва деҳқончи-ликка сарфлаб, оёкка туриб олади, мўл маҳсулот етиштириб, кўпроқ даромад олишни кўзлайди. Топган даромадини ишлаб чиқариш ҳажмини кенгайтиришга сарфлай-ди.

Бирок гуруч курмакис бўлмагани каби фермер никоиби остида олибсатарлик билан шуғулланиб, нафақат ўзига, балки жа-миятга ҳам зарар етказётган олғирлар ҳамон учраб турибди. Ана шундайлардан бири Тўйчибой Раззоқов илгари судлан-ган, амнистияга асосан ҳазонни ўташдан озод этилган эди. Бу бағрикентлики ўзи-ча номуақулчилик қилсам жазоланмай қолаверарканман деб талқин этган Тўйчи-бой тақдоран жиноятга қўл урди. Авф этил-ганидан кейин орадан етти ой ўтган. «Те-мур» фермер ҳўжалиги ташкил этиб, банк-дан иштиёкли кредит олиш ҳаракатиға тушди. Фермер ҳўжалигига тегишли, дав-лат қадостри томонидан 3 миллион сўмдан ортиқроқ пулга баҳоланган бинони гаров-га қўйиб, Деҳқон ва фермер ҳўжаликлари ассоциацияси маблағлари ҳисобидан «Замин» давлат акциядорлик банкнинг Фарғона филиалидан 3 йил муддатга йиллик 12 фоиз устама тўлаш шарти билан 1.750.000 сўм кредит олишга эришди. Ушбу маблағларни ўша кунгич, яъни 2000 йил 20 апрелда «хамқори» Ёхутхон Давронов-нинг Халқ банки Фарғона шаҳар бўлими-даги ҳисоб рақамиға қорамол харид қилиш учун ўтказиб берди. Хусусий тадбиркор Ё.Давроновнинг отаи Шаҳобиддин Қо-диров фермерга Оқсўбобоев туманидаги Қумтепа бозоридан 13 та қорамоли хар-ид қилиб берди. Бирок Тўйчибойнинг чорвачилик билан шуғулланиб, даромад топиш нияти йўқ эди. У молларни боқиб қўлайтириш, ҳўжаликни ривожлантириш ўрнига орадан бир йил ўтмай сўйиб со-стишга киришди.

943.500 сўмлик мол гўштини Фарғона вилоят қасаба уюшмалари федерацияси-нинг Таянч ўқув-соғломлаштириш ва таъ-минот марказига, 210 килограмм гўштни Фарғона давлат таъминот савдо қорхона-сига сотиб юборди. «Қўли очик» фермер салкам олти юз минг сўм зарарига сотил-ган маҳсулотдан тушган 1.082.000 сўм маблағнинг 140.000 сўмдан эиёдини қўли-да ишловчи ишчининг муқобили хизмат ўта-ши, политтехника институтда ўқиётган талабанинг контракт тўлови, ҳамхўшлог-ининг «Чимё» санаторийсида даволаниб дам олиши, ўзининг Окбўйра қишлоғидаги шахсий уй-жойининг лойиҳаси учун ўтказ-иб бериб, шартнома шартларини бузди, кредит маблағларидан қўзда тутилмаган мақсадда фойдаланди.

Кейин у ҳамхўшлог И.Усмоновдан 3 та қорамоли 331.000 сўмга сотиб олди. Уларни ҳам боқиб парварлаштириш ўрнига сўйиб сотиб юборди. Пуллари шахсий эҳтиёжларига сарфлади. Фермер ва деҳ-қон ҳўжаликлари уюшмаси маблағларини талон-тароқ қилишда давом этаверди. Т.Раззоқов фермер сифатида Фарғонадон маҳсулотлари хиссадорлик жамиятиға 263.000 сўмдан эиё маблағ ўтказиб олган 10 тонна омухта емини ҳам сотиб юбориб, кайфу-сафо қилиб юраверди.

«Уддабурон» фермернинг энди қора-мол учун деб олган кредитни фозилари билан қайтаришга ҳисоб рақамида маб-лағ ҳам, фермасида қорамоллари ҳам қолмаганди. Қарзни қоплаш учун гаровга қўйилган 3.060.000 сўмлик чорва моллари биносини ҳам бутунча топириб қўяве-рамани деб енг шимариб ишга киришди. 100 та қорамол мўлжалланган бино то-мидиғи 30 донга темир-бетон плиталарни бузиб олди, 1.500.000 сўмга пуллаб юбор-ди. Гаровдаги бинони бузиб, фойдала-нишга яроқсиз қолга келтирди.

Вилоят фермер ва деҳқон ҳўжаликлар уюшмаси ҳамда «Замин» банки виллоят бўлимиға жуда кўп миқдорда зарар етказ-ган Т.Раззоқов жиноий жавобгарликка тор-тилди.

Ҳайратхон УМРЗОҚОВ,
Олтириқ тумани прокурори

BILIB QO'YGAN YAXSHI

Инсонларнинг истеъмолчи сифатидаги ҳуқуқларининг ҳимояда бўлиши зарурияти фуқароларга турли савдо ва хизмат кўрсатиш тармоқлари орқали сифатсиз товарлар сотилиши ва хизмат кўрсатилиши, нархлар асоссиз равишда оширилишининг олдини олишга қаратилган норозиликлар заминида юзага келди. Ушбу вазиятни тартибга солиш ва фуқароларнинг ҳуқуқларини ҳимоя қилишда давлат иштироки зарурияти тугилди. Истеъмолчиларнинг ҳуқуқларини ҳимоя қилиш ҳаракати, яъни консюмеризмнинг ватани АҚШ ҳисобланади. XX асрнинг 60-йилларида ушбу ҳаракат АҚШдан Европанинг кўпгина давлатларига тарқалди. У бизнесда ҳам, сиёсатда ҳам муҳим ўрин эгаллади.

XIX АСР ОХИРИ — XX аср бошларида эса озиқ-овқат ва доридармонлар сифати устидан назорат тўғрисидаги қонунчилик атрофида торттишувлар бошланиб кетди. Бу жараён фаоллари эса «кир тозаловчилар» номини олишди. 1899 йилда «кир тозалаш» тadbрида фаол иштирок этган Истеъмолчиларнинг миллий лигаси пайдо бўлди. 1935 йилда Истеъмолчилар иттифоқи ташкил этилди. Ҳозирги кунда у ўз атрофида 5.000.000 дан ортиқ истеъмолчини бирлаштирган.

Бора-бора консюмеристик ҳаракат давлатнинг сиёсий фаолиятига янада кучли таъсир ўтказса бошладди. 1962 йил 15 мартда АҚШ президенти Ж.Кеннеди мамлакат конгрессида «Истеъмолчилар манфатларини ҳимоя қилиш тўғрисида

КОНСЮМЕРИЗМ ТАРИХИ

махсус йўлланма» юборди. Унда истеъмолчиларнинг танлаш, хавфсизлик, хабардор бўлиш, ахборот олиш сингари асосий ҳуқуқлари эътироф этилган эди. Йўлланмада иқтисодиётда истеъмолчилар салмоқли ўрин эгаллаши айтилиб, фуқароларнинг истеъмол қилиш, сотиб олиш имконияти бўлмаса, иқтисодий ривожланиш бўлмайди, иқтисодий ўсишни тартибга солиш имконияти ҳам бўлмайди деган фикр билдирилган эди.

БМТ 15 мартни Бутунжаҳон истеъмолчилар кунини деб эълон қилди.

1968 йилга келиб истеъмолчиларнинг кўплаб тарқок умуммиллий ва маҳаллий бирлашмалари Америка истеъмолчилар федерациясига бирлашди. Федерациянинг штаб-квартираси Вашингтонда

жойлашди. Унинг асосий мақсади истеъмолчилар ҳуқуқларини ҳимоялаш бўлиб, асосий дастурларни мувофиқлаштириш, яъни товарларнинг паст сифатда бўлишини, озиқ-овқат маҳсулотларига, тиббий препаратларга, тиббий хизматларга, электроэнергия ва ёқилғига қўйилган нархлар юқори бўлишининг олдини олишдан иборат бўлди. Ҳозирги кунда у ўз атрофида 72 давлатдаги 180 та жамоат ва давлат ташкилотларини бирлаштирган.

1985 йилда БМТ Бош ассамблеясининг «Истеъмолчилар манфатларини ҳимоя қилишга қаратилган асосий тамойилларга бағишланган резолюцияси қабул қилиниши ушбу жараёнлар моҳиятини янги босқичга олиб чиқди. Резолюцияда асосий эътибор ривожланаётган давлатлар истеъмолчиларнинг манфаат ва эҳтиёжлари ҳимоясига қаратилиб, ҳар бир давлат истеъмолчилар манфаатини ҳимоя қилиш борасида иқтисодий, ижтимоий шароит яратиши лозимлиги таъкидланади.

XX асрнинг 80-йилларида собиқ Иттифок ҳудудига ҳам истеъмолчилар ҳуқуқларини ҳимоя қилиш бўйича ассоциациялар, клублар, жамиятлар вуҷудга кела бошлади. 1987-1988 йилларда ушбу жамоат бирлашмалари Истеъмолчилар жамиятлари федерациясига бирлашди ва Анатолий Собчак унинг биринчи президенти этиб сайланди.

XX асрнинг 90-йилларига келиб федерация Истеъмолчилар жамиятларининг халқаро конфедерациясига айлантирилди ва унга собиқ Иттифок таркибидаги давлатларнинг истеъмолчилар жамиятлари аъзо бўлиб кирди. Шу давр мобайнида ёш давлатлар ўртасида янги сиёсий-иқтисодий, ижтимоий алоқаларнинг юзага келиши энди шак-

нинг 53-моддасида «...давлат истеъмолчиларнинг ҳуқуқи устулгини ҳисобга олиб, иқтисодий фаолият, тадбиркорлик ва меҳнат қилиш эркинлигини, барча мулк шакллариининг тенг ҳуқуқлилигини ва ҳуқуқий жиҳатдан баб-баравар муҳофаза этилишини кафолатлайди...» деб белгилаб қўйилди. Бу эса истеъмолчилар ҳуқуқларини ҳимоя қилишнинг барча қонуний заминини ушбу конституцион норма асосида яратишни тақозо этди. Жумладан, «Истеъмолчилар ҳуқуқларини ҳимоя қилиш тўғрисида»-ги қонун ҳам ушбу норма асосида қабул қилинди. Утган давр мобайнида у бугунги кун талабига мослаштирилди. Албатта, ўтиш даврида бу қонун истеъмолчилар ҳуқуқларини тўла равишда ҳимоя қила олаётми деб айтиш қийин. Чунки ўтиш даврида юзага келадиган жараёнларда сифатсиз товар интервенцияси, фуқароларнинг ўз ҳуқуқларини билмаслик ҳоллари, яъни ҳуқуқий нигилизмнинг авж олиши ривожланган давлатларнинг ҳам бошидан ўтган. Лекин уларнинг ижросини таъминлаш учун истеъмолчиларнинг, яъни барча-мизнинг фаоллигимиз зарур бўлади. Чунки жамиятнинг фаоллиги давлат тараққиётини таъминловчи асосий куч ҳисобланади.

Ҳозирги кунга келиб республикада бу соҳада катта ишлар қилинмоқда, жумладан, Истеъмолчилар ҳуқуқларини ҳимоя қилиш жамиятлари федерацияси фаол иш олиб бораётти. Федерация тарихига назар ташласак, у 1996 йилнинг кузига «Нодавлат ташкилотларнинг ташаббусларини қўллаб-қувватловчи халқаро жамғарма» кўмағида Ўзбекистон истеъмолчилар ҳуқуқларини ҳимоя қилиш жамияти сифатида ташкил этилган. 2000 йилга келиб у Истеъмолчилар ҳуқуқларини ҳимоя қилиш жамиятлари федерациясига айлантирилди ва қуйидагилар унинг асосий вазифаси этиб белгиланди:

— аҳоли ўртасида истеъмолчилар ҳуқуқларини ҳимоя қилиш тўғрисидаги қонун ҳужжатларини кенг тарғиб қилиш;

— истеъмолчилар ҳуқуқлари ва манфатларини ҳимоя қилиш чоратadbирларини амалга ошириш;

— ички бозорда сотилаётган истеъмол товарларининг зарур сифати ва хавфсизлигини, истеъмолчилар ҳуқуқларини ҳимоя қилиш тўғрисидаги қонун ҳужжатларининг бошқа талабларини таъминлаш мониторингини ўтказиш;

— аҳолининг ҳуқуқий маданиятини оширишга доир маърифий ишларни олиб бориш;

— истеъмолчилар ҳуқуқларини ҳимоя қилишнинг таъсирчан механизмларини яратиш борасида давлат бошқаруви, фуқароларнинг ўзини-ўзи бошқариш органлари, назорат қилувчи органлар билан ҳамкорлик қилиш.

**Ж.БОБОЕВ,
ТДЮИ Фуқаролик ҳуқуқи
кафедраси ўқитувчиси**

FERMERLAR MANFAATI HIMOYADA

«Фермер ҳўжалиги тўғрисида»-ги қонуннинг 33-моддасида фермер ҳўжалиги унда меҳнат қилувчи аъзоларнинг қарорига асосан ёки қонун ҳўжатларида кўрсатилган ҳолларда суд қарорига мувофиқ тугатилиши кўрсатилган. Аммо Ромитан туман ҳокимлиги томонидан қонуннинг бу талаби кўпол равишда бузилган. Фермер ҳўжалиги фаолиятини тугатиш тўғрисида ваколатдан четта чиқиб қарор қабул қилинган.

Келинг, яхшиси ромитанлик жабрдийда «Тўқлибобо» фермер ҳўжалиги раҳбари Бешим Тўраевнинг даъво аризаси билан танишайлик. Унда шундай сўзлар бор: «...2002 йил 21 ноябрда «Челонгу» ширкат ҳўжалигида фермерлар йиғилиши бўлди. Унда туман ҳокими ва ҳокимлиги вакиллари ҳам қатнашди. Ҳоким мен билан суҳбатлашди. Ҳўжалик муаммоларини айтганимда, «сен бугундан бошлаб фермер ҳўжалиги ишини топишсан, аризангни ёзиб бер» деди.

Туман ҳокими қарориди менинг номидан ерни олишларини сўраб ёзилган ариза ва далолатнома мавжуд бўлиб, мени имзо қўйишдан бош тортиди деб кўрсатишган. Аслида аризани мен ёзмаганман. Имзо ҳам меники эмас. Далолатнома қачон тузилганини ҳам билмайман. Ерларга белгиланган ҳосилдорлик даражасининг юқорилиги ва асоссизлиги туфайли мен режани бажара олмадим. Ерлар тўлиқ нарс ердамда сув ичади. Муқобил МТП билан шартнома бўлса-да, қишда «техника гараж системасида» деб қишки еришлари вақтида ўтказилмади.

Қарорда кўрсатилган ишчиларга ойлик маошларини ойма-ой бера олмадиган, ердан унумли фойдалана олмаётгани ва бундан кейин ҳам шу ҳолатлар содир эти-

шини биллиб ўз ихтиёри билан туман ҳокими номига ариза ёзди деган гап ёлгон, асоссиздир.

...2000 йилда фермер ҳўжалиги қармоғидаги 14 гектар ердан 47 тонна ҳосил олиш белгиланган бўлса, 2001 йилга ке-

ҳўжалиги ҳисобига қайтариб бериш тўғрисида қарор қабул қилади. Унда кўрсатилишича, Б.Тўраев ерни топишларини билдириб, ўз ихтиёри билан ёлгон аризаси асос қилиб олинган.

Аммо судда фермер ўша ариза туман ҳокимлигининг баъзи масъул шахслари ҳамда туман қишлоқ ва сув ҳўжалиги бошқармаси бошлиғи томонидан мажбурий ёздирилганини таъкидлади. Ерни фермернинг ҳоҳишига зид равишда ундан тортиб ололмокчи бўлишган. Б.Тўраев эса бу маҳалда ихтиёридаги далага келаси йил учун дон экиб ултурган эди.

Туман ер ресурслари хизмати ва «Челонгу» ширкат ҳўжалиги ташаббуси билан далолатнома тузилган. Б.Тўраев далолатномани тузиш ва унга имзо чекиш пайтида чақирилмаган. Бу эса ҳўжажат бир томон манфаатлари учун тузилганидан далолат беради. «Тўқлибобо» ва «Челонгу» ширкат ҳўжалиги ўртасида ерни узок муддатга ижарага бериш тўғрисида шартнома мавжуд. Қўриниб турибдики, ижара шартномаси

қонунга хилоф тарзда бир томонлама бекор қилинган. Ваҳоланки, Фуқаролик кодексининг 382-моддасига асосан шартнома тарафларнинг ўзаро келишувига асосан ўзгартирилиши ёки бекор қилиниши ёқуд қонунда кўрсатилган ҳолларда суд томонидан бекор қилиниши мумкин.

Тўғри, дастлабки йиллар Бешим Тўраевнинг режани урдалай олмагани рост. Бунини фермернинг ўзи ҳам тасдиқлайди. Бироқ иккинчи ўзгариш бор. Йил сайин деҳқончилик ҳадисини олиб, хирмондан барака топаётган деҳқонга имконият бериш учун муаммоларини бартараф этиш керакдай назаримизда.

Суд Ромитан туманидаги «Тўқлибобо» фермер ҳўжалигининг талабларини ҳар томонлама ўрганиб чиқди. Туман ҳокимининг фермер ҳўжалигини тугатиш тўғрисидаги ҳамда «Челонгу» ширкат ҳўжалигининг умумий йиғилиш қарорлари бекор қилинди. Бешим Тўраевга фаолиятини давом эттириш учун ер майдонини қайтариб олиб берилди.

**Мустафо ЖўРАЕВ,
Бухоро вилоят ҳўжалик суди
раисининг ўринбосари**

КИМ ҲАҚ?

✓ **QILMISH-QIDIRMISH**

Бекорчиға ҳам қийин экан. Мурти сабаи урган, тоғни урса талқон қиладиган Аскар Азевов қуларнинг бирида бекорчиликдан зерикиб, ичкари уйдаги бобосидан қолган эски сандикни титқилайди. Олдин тақир-тукур, латта-путта чиқди. Сўнг эса... О-о! Ов милтиғими?! Нега буни яшириб қўйишди? Ана патронлари ҳам бор экан! Демак, овга чиқишга ярайди...

Аскар «топилма матоҳ»ни офтобруйда ёнги билан артиб маҳлиё бўлиб ўтирганди, кимдир дарвоза томондан товуш берди. Ўтирилиб қараса, ён қўшниси, оғайниси Жумагелди Чориев иршайиб турибди.

— Ие, милтиғи?! — Жумагелдиннинг юзидagi кулги хайратга алмашди. — Қаердан олдинг? Уйинчоқми ёки...

Оғайнисининг «оғзини очибди қўйганлигидан» Аскар бениҳоя қувонди. Милтиқни елкасига тираб, девор раҳидаги олаҳаргани нишонга оларкан, белбанд оҳангда деди:

— Уйинчоқ эмиш! Отиб анави ҳаққани оёғинг остига тушириб берардим, лекин ўқни бекорга зое кеткизишининг нима кераги бор! Отанга яраша... Нима, ёки растақамлиги ишонмаясанми?

Аскар милтиқни елкасидан олиб Жумагелдига узатди.

— Ма, ол! Яхшилаб кўр... Мана қара, номери ҳам бор... 4968-рақамли, «3 К» маркали, 16-калибрли ов милтиғи... Ҳақиқий!

Жумагелдиннинг юраги ҳаяжондан аланга олди.

— Ростданам... Зўр экан! Қаердан олдинг, жўра?

— Милтиқ отамники. Отамга эса онамнинг отаси Бекполон бувадан қолган. «Эсдалих» деб берганини кўзим билан кўргандим, кейин тополмай юргандим. Сандикча бекитиб қўйишган экан, охири топиб олдим!

— Топиб олган бўлсан... — Жумагелди миёсига келган фикрдан чехраси ёриш-

ОҒАЙНИЛАР ЧИҚДИ ОВГА...

ди. — Менга қара, отанг... Иброҳим ака қаерда ҳозир?

— Қаерда бўларди, ишда-да! У киши Кўкдўмалоқдаги кон участкасида слесарку... Эртага келади. Нима эди?

Оғайниси Аскарнинг қўлидан тугди.

— Унда зўр экан! Бир ов овлаб келмай-мизми? Бекорга сандикча занглаб ётгандан нима фойда?..

Аскар бош чайкади.

— Борсақ бўлардику-я! Биласан мерганлигимни... Лекин милтиқнинг руҳсатномаси йўқ-да!.. Қўлга тушсақ — тамом!

Жумагелди Аскарнинг юрагидида чўғ олган истакни яна пуфлашга тутинди.

— Хеч кимга кўрсатмайми. Норазм кудуги яйловда ёввойи чўчка кўпайибди. Овчилар отиб гўштини пуллаб ётишибди! Биз ҳам иккитасини судраб олиб келсак...

Аскар ҳаяжондан энтикди.

— Лекин зўр бўларди! Ёввойи қрбоннинг гўштини кўп касалга даво. Қўни-қўшнига пулланса, борми! Унда секин девор ошиб кетамиз. Энам айвонда уруч йиғириб ўтирибди...

Яйловлар бахмал тусга бурканган пайт.

Осмонда бўзтўрай тўлиб-тошиб сайрайди. Ҳавода хушбўй ҳидлар анқийди...

Бирок овга отланган икки ўспирин ширин орзуларга гарқ бўлганлиги боис, атрофдаги бу гўзалликни ҳис қилмас, шошиб йўл босишарди. Қўншаҳар қишлоғи тезда ортиб қолди. Тупрок йўл ўт-ўланли сўқмоққа алмашди. Мана нихоят қўзалаган манзиллари — Норазм кудуги

Чўчка пайдо бўлди дегунча сакраб ўрнимдан туриб оч қиқнига «пақ» этиб... Қалай, қойилмасан рехамга?..

Жумагелди оғайнисини мақтади.

— Қалланг ишлайди! Келгусида сендан зўр овчи чиқади... Хўп, мен кетдим... Хушёр тур, тагин чўчкани қочиб қўйма!

Аскар дўнглик ортига ўтиб узала туршаркан, норози оҳангда тўнғиллади:

чакалакзорига ҳам етиб келишди...

Аскар атрофга бир қур назар ташлагач, ота-бобоси овчи ўтганлигини исботлаш учун милтиқни шарақлатиб очиб-ёпиб, ўқланган-ўқланмаганлигини текшириб қўрди.

— Хў-ўш, ҳаммаси жойида. Энди, буйруқни эшит! Сен тўқайни айланиб ўтасан. Ўша томондан чўчкаларни мен томон ҳайдаб келасан... Аканг қарағай мана бу дўнгликнинг орқасида пойлаб ётман...

— Нима? Қочирин... Қани, ёнимдан биронта пашша учиб ўтсин-чи!

Орадан бирмунча вақт ўтди. Аскар ўтлар орасида ястаниб ётиб, «ўлка»ни пойларкан, мудурқ босганини сезмай қолди.

Сўнг аллақандай сасни эшитиб, бошини илқис кўтарди. Ҳаммаёқ жимжит. Қўзга фақат қамиш-қиеқ попилдиқларигина ташлабди, қулоқча чивиллар ёнгиллашиб эшитилди, холос.

Нихоят, қандайдир қўланга кўринди.

наси турган экан. Чидаб турулмадим. Жамилани келиним бўлса-да қойдим. У уйига қайтиб кетмоқчи эди, эрталаб кетасан деб ичкарига киргиздим. Сўнг маҳалла оқсоқоли Юсуф Рўзметовни чақиртирдим.

Ю.Рўзметовнинг ҳикояси:

— ...Рўзигул мени чақириб кетди. Борсам, келини Жамила кеч-қоронғида уйининг орқа томонидан келган экан. Мен Жамилага яхши гап билан ақл ўргатмоқчи бўлдим. Шунда у эри Қадам унга ёқмаслигини айтди. Улар севишиб турмуш қуришгандан беҳабар эдим. «Кизим, Қадамни ёқтирмас экансан, нега унга турмушга чиқдинг?» — деб сўрадим. Шунда у «менда қирқта эр» деди. Шундан кейин насихатларим бефойдалигини тушунидим. Қизни ота-онасига топширинглар дедим. Эртасига Қозоқбой келиним машинасида онасининг уйига элтиб қўйди.

БАҒРИТОШ ОНА

Ёнгин ўчирилиб, фалокат сабаблари ўрганилиб, бу ҳолат ҳужжатлаштирилаётган пайтда Жамила ўғли Ҳумоюннинг беланчада йўқлигини, уни эри Қадам ўғирлаганлигидан гумони борлигини айтиб қолди. Ўт ўчирувчилар балки ёнгин чиқишида ҳам унинг қўли бўлиши мумкин деб зудлик билан Қадам Бекчановни шу ерга чақиртиришди. Қ.Бекчанов боланинг қаердалигидан бутунлай хабари йўқлигини айтган, уларда бошқача фикр пайдо бўлди. Ёнгин қолдиқларини синчиқлаб қўздан кегиришганда ёниб кетган ёш боланиң жасади топилиди.

Тиббий экспертиза хулосаси: мурданинг танаси юз фоиз қуйган... Жароҳатлар ҳаёт вақтида келиб чиққан, буни ҳиқилдоқ тешишга қул — қурумининг бўлиши ва қон таркибидида карбоксиге-ноглобиннинг топилиши тасдиқлайди... Бола тириклайин ёқилган.

Жамиланинг ҳикояси:

— Эрим Қадамбойдан хафа бўлиб, онамникига келдим. Шу кунга катта опам ҳам уч боласи билан ётиб қолди. Шу кечаси қўшнимиз молларингиз бўша-либ кетибди деб хабар берганди. Онам молларни боғлаб келди. Тунда Ҳумоюн

— Чўчка! — Аскар ётган жойида ҳаяжондан қалтиради, бир кўзини юмиб, тепкини босди.

Акабой! Ўқ овози босилиши биланоқ ёввойи чўчканинг эмас, одам боласининг чиқирғи оламини тугди! Аскар бекиткир ўрнидан сакраб турди. Олдинга эсанки-раб тўрт-беш одим ташлабди. Қўрган манзарасидан эси оғиб, қўлидан қуроли сирғалиб ерга тушди: қонга беланган Жумагелди жон ҳолатда додлаганча тилирчиларди...

Аскар олдин оғайниси томонга, сўнг эсини йиғиб, қишлоғи томонга чолди. Бахтига шахсий машинасида келаётган ҳам-қишлоғи Сайфи ака дуч келди... Ўз вақтида касалхонага етказилганлиги тўғрисида шифокорлар Жумагелдиннинг ҳаётини сақлаб қолишди.

Бирок ўйиндан чиққан ўт унинг нафақат танасига, балки қалбини ҳам бир умрга жароҳатлаб улгурганди...

Азевовга нисбатан эса Жиноят кодексининг тегишли моддаси билан жиноий иш қўзғатилди. Судда айбланувчининг айбига тўла иқроғлиги, вояга етмаганлиги, илгари судланганлиги ва бошқа ҳолатлар инобатда олинди. Бирок ҳар қандай тартиббузарлик, жиноят жазосиз қолмайди. Овга бориб, гаваго сотиб олган Азевов ана шу «арзиманган» ўйиндорқ-лиги орқасидан энг кам ойлик иш ҳақининг 10 баравари миқдоридида жарима тўлайди-ган бўлди.

Нокўнуний тарзда хонадонидида ўқотар қуролни сақлаб келганлиги боис ноқобил «овчининг» отаси И.Азевов ҳам жазодан бенасиб қолмади. У ҳам энг кам ойлик иш ҳақининг 50 баравари миқдоридида жарима тўлайдиган бўлди. Туман прокурорининг ҳақли даъвоси билан жаборланувчи Ж.Чориевнинг касалхонада ётиб даволаганлиги сарф-харажатлари ҳам (180.552 сўм) И.Азевовнинг гарданига юклатилди.

Бебошлиқнинг баҳоси бундан ортиқ бўлмаса керак?!

Шерали АШУРОВ,
Муборак тумани прокурори,
Муҳаммад ОЧИЛ,
журналист

✓ **BIR JINYOAT TAFSILOTI**

МАШЪУМ КЕЧА

Баҳорнинг бир кечаси. Тун нафақат ўзининг сокинлиги, балки баҳорий ҳавоси билан ҳам гўзал ва осуда эди. Бу хонадондагиларнинг кўнглига хотир-жамлик бахш этган эдики, то турткилаб уйғотмагунча уйларида содир бўлаётган қонли воқеалардан беҳабар ётдилар. На бIRON сас уларнинг уйку-

рак бе-
р а д и .
Аммо қуй-
ида ҳикоя
қилинаётган
қотилликни
очиб учун бун-
дай тахмин ҳара-
катларнинг ҳолати

ОЛОВ ҚАЪРИДАГИ ГҲДАК

сини бузолди, на тутун, на қуйган жасаднинг ҳиди уларни безовта қилолди.

Дунёга келиб ҳали қадами ерга тушмаган гўдак, онасининг кўкрагидан бошқа нарсани ҳис қилиб улгурмаган чақалоқ чинқириб-чинқириб, сомон билан бағри ёниб, ёруғ оламдан қўз юмди. Бу вақшйликнинг ёлғиз гувоҳи бўлган мол-хонадаги тилсиз ҳайвонлар ҳам бир пасдан кейин шу вақшйликнинг қурбони бўлишди.

Эрталаб ўт ўчирувчилар ёнгин сабабларини ўрганишди. Қўрилган талофатни ҳисоб-китоб қилишгаётганда Санамжон опага эридан ажрашиб келиб ўтирган қизи Жамила саккиз ойлик ўғли Ҳумоюн беланчадаги йўқлигини айтди.

ҚОТИЛ КИМ?

Ушбу савол дастлабки лаҳзаларда-ноқ жиноятни очишга киришган терговчининг ҳаёлида чарх уради. Терговнинг ҳам ўзига хос қонуналик, услублари бор. Воқеа жойи ўрганилади, далилий ашёлар аниқланади, таҳлил қилинади. Гумондорлар ишга жалб қилинади. Илгари судланган ёки юриш-туришининг тайини йўқ, ичкиликка, гўёқ-вандликка ружу қўйганларнинг «фаолияти» ҳам текшириб қўрилади. Қўл холларда бундай тахминлар ҳақиқатдан да-

йўқ эди. Хуллас, жиноят со-
дир қилинганлиги ҳақидаги хабар-
дан ҳам олдинроқ қотил ўзини намёнён қилганди.

Питнаклик Жамила тиббиёт билим юртини тугатиб, ҳамширалик қийимини кийганида ўзини дунёдаги энг бахтли инсон ҳисоблабди. Орадан бир йил ўтар-ўтмас унга севилиш бахти ҳам насиб этди. У ҳазораслиқ Қадам билан турмуш қўрди. Лекин турмушлари узоққа чўзилмади. Қоринда ҳомиласи билан Жамила онасиникида яшай бошлади. Кўп ўтмай чақалоқ туғилди. Исмини Ҳумоюн қўйди. Эри билан никоҳини қонуний расмийлаштирмаган экан, ўғлига ўз фамилиясини берди. Бу орада эрининг ота-онаси ўғлини бошқа бировга уйлантиришди. Шундай бўлса-да, эри унинг олди-дига келар, ҳатто бир неча кунлаб улар-никида қолиб кетарди. Бир кун қайно-таси келиб, ўғлини қойиб-қойиб олиб кетди. Қадамга отасининг насихатлари таъсир қилдими ё даққисидан қўққидми, ишқилиб Жамила ва Ҳумоюндан хабар олмай қўйди. Жамила моддий ёрдам сўраб борганида, у ўз ўлими тани олмади. Жувонга эрининг бу қилиғи алам қилди. Ўч олиш ниятида эрига тўхмат қилиб, унинг устидан прокуратурага ари-за ёзди. Эри ишдан бўшатилганидан сўнг ҳам аламлидан тушмади. Яна унинг олдида борди. Фарзанди учун сўралган

ёрдан бу сафар ҳам рад қилинди. У бола бошқа бировники, менинг ўғлим эмас деди...

«ҚИРҚТА ЭРЛИ» ХОТИН

Қозоқбой ака кенжа ўғли Қадамдан жуда мамнун эди. У ўғли билан фахрланарди. Шунинг учун ўғлини унинг ўзи танлаган қизга уйлантирди. Қуда томонинг қизкинагина шартлари бор экан. Қуда бўлиши Санамжон опа қизини уйига тез-тез зўбориб туришларини сўради. Тўйдан сўнг қуданинг илтимосини ерда қолдиришмади. Тўғри, келини Жамила улардан уйига бориб келишига руҳсат сўраб ҳам ўтирмасди. Бу қилиқ қайнота-қайнонанинг бироз нафсониятига тегса ҳам қудасига берган ваъдалари тўғрисида индамасдилар.

Қозоқ ақанинг ҳикояси:

— Ионь ойининг охирилари. Кечаси соат 22 лар атрофидида ит хура бошлади. Хотиним боқ тарафга чиқиб молларни қараб келди. Итинг вовулиши қуяйди. Кейин ўзим чиқдим. Қарасам, боғ-нинг орқа томонида келинимиз, йўлнинг нариги томонида бир «Жигули» маши-

йиғлади. Сут пишириб ичирдим. Уни ухлатиб ҳам уйкум келмади. Ташқарига чиқдим. Нима қилсам ҳам эрининг гаплари қулоғимга қайта-қайта эшитила-верди. Ўғлимни ўғирлабди деб эримга тўхмат қилгим келди. Уйга кириб беланчада ухлаб ётган ўғлимни ҳеч кимга билдирмай кўтариб ташқарига олиб чиқдим. Ошхонадан гўгурт олдим. Мол-хона ёнидаги йиғиб қилинган сомон, хашақлар устига боланим ётқиздим-да, боламдан бир метр наридаги хас-чўпларга ўт қўйиб юбордим. Кейин ҳеч нима бўлмагандек уйга кириб ётдим. Бироздан сўнг боланимнинг йиғлаган овозини эшитдим. Қўрққанимдан ўрнимдан туриб нима қиларимни билмай тургандим, етти яшар жияним уйғониб, ёзилиб келмоқчилигини айтди. Уни ташқарига олиб чиқиб қарасам, молхона қурилиб ёнаётган экан. Ўша пайтда мен Ҳумоюннинг танаси ёниб қул бўлган, бу жиноятим ҳеч қачон очилмаслигига амин бўлдим. Уйдагиларга мол-хонадаги ёнгин ҳақида, эрталаб эса ўғлимнинг йўқлиги қолгани ҳақида хабар бердим.

СУД

Суд ҳам, балки ҳам, қилининг қалби-миз ҳам бу «онанинг бизини ҳақида бирон гап айтишга ожиз. Эндигина эмақлаётган ширингина чақалоқнинг олов азобидан чинқириб йиғлаётганини тасаввур қилишининг ўзи кишини ларзага солади. Инсон боласи у ёқда турсин, қўз олдинда итининг боласини ўтда қуйдиришса чидамасин киши. Ўз фарзандини олов қарига ташлаб, ҳеч нарсас бўлмагандек уйига кириб хотир-жам ётган онани нима деб аташ ўзингизга ҳавола.

Қонун эса уни нафақат фарзандининг қотили, балки бировнинг мулкига зиён етказган, атрофдагилар учун хавф туғдирган жиноятчи сифатида жазола-ди. Суд ҳукми билан Ж.Қуронбоева уни тўрт йилга озодликдан маҳрум қилин-ди.

С.САИДОВ,
Республика Бош прокуратураси
бошқарма прокурори

Карлос исми халқаро террорчи 83 нафар инсоннинг ўлдирилишига бошчилиқ қилганлик, баъзиларини ўзи ўлдириганликда айбланган. Турли мамлакатларда содир этилган ушбу жиноятлари учун Франция суди уни олдиндан умрининг охиригача озодликдан маҳрум қилишини эълон қилган. Франция полицияси террорчини 1994 йилга келибгина қўлга олишга муяссар бўлди.

JINOYAT OLAMI

Москвага келиб Патрик Лумумба номидаги халқлар дўстлиги университетида ўқишни бошлайди. Уша даврда бу даргоҳда мутахассислар эмас, балки учинчи дунё мамлакатларида собик Иттифок гояларининг таъсир доирасини кенгайтирувчи махсус жосусларни тайёрлаш асосий мақсад эди.

ИЛЬИЧГА Москва жуда ёқди. У пул топишни уйламасди ҳам. Отаси унга катта миқдорда пул юбориб турарди. Қизлар, атрофдагиларнинг эътибори, хуллас Карлосда деярли ҳеч қандай муаммо йўқ эди. У

таъминланарди.

1974 йилда у bevосита Европа ва Японияда амалга оширилган терактларда иштирок этади. Жумладан, Париждаги «Орли» аэропортида содир бўлган портлашда қатнашади.

1975 йили Франция контрразведкаси махсус хабарчилар орқали Карлоснинг Парижда махфий квартираси борлиги ҳақида ахборот оладилар. Контрразведка тезда ишлаб чиқилган операцияга асосан квартирага пистирма қўяди. Карлос эса икки нафар контрразведкачи ва хабарчини ўлдириб, қочиб қутулишга муяссар бўлади.

УША ЙИЛИ Карлос бошчилигидаги фаластинлик ва ғарбий

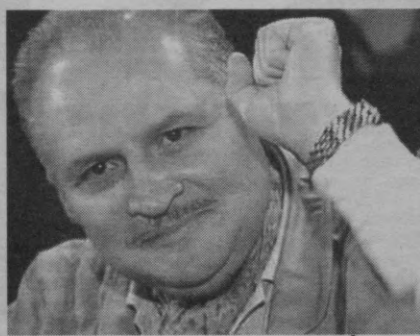
Инглиз, француз, рус ва араб тилларида бемалол сўзлаша олган террорчи ортиқча вази ҳақида қаттиқ қайғурарди. У ҳатто косметолог врачларга ортиқча ваздан қутулиш мақсадида пластик операция масаласи бўйича муносабат қилган. Карлос билан учрашган немис жангарилардан бири уни худди Италия мафияси бошлиқларига ўхшатганлигини, кўринишдан ҳеч ҳам террорчига ўхшамаслигини айтган.

ТЕРРОРИЗМДА катта пул айланиши ҳаммага маълум. Шу сабабли ХХ асрнинг энг хавфли террорчиси бой ҳаёт кечирарди. У машхур «Хилтон» меҳмонхонасини хуш кўрарди. Доим қиммат

топишди (ҳозирги пайтда у қизи Роза билан Венесуэлада Карлоснинг онасиникида яшайди).

СОБИҚ Иттифокда ва шарқий Европа мамлакатларида қайта қуриш жараёни бошланганидан сўнг эҳтиёткор Карлос учун вазиет оғирлашди ва хавфсизлик террорчи Сурияга қўчиб ўтди. Унинг Дамашқдаги уйи шу даражада қўриқланар эдики, буни кўрган киши Карлоснинг тирноғи ҳам тилладан бўлса керак деб ўйлаши аниқ эди. Бирок Яқин Шарқда ҳам янги даврлар шамолли эса бошлады. Алоҳида экстремистик гуруҳларни ҳисобга олмаганда, террор таъкиб қилина бошлады. Сурияга машхур террорчининг кераги йўқ

МАКТАНЧОҚ КАРОЛОСНИНГ

КИРДИКОРЛАРИ

германиялик жангарилар Венада Нефтни экспорт қилувчи мамлакатлар ташкилоти (ОПЕК) мажлисида қатнашадиган 11 нафар вазирни гаровга оладилар.

ресторанларда овқатланишга ҳаракат қиларди. Кирдикорларидан буш вақт бўлди дегунча машаботозлик қиларди. Карлосдаги ваҳшийликнинг чеки йўқ эди. Парижда икки полициячига қўшиб яқин дўстини ҳеч қандай иккиланисиз отиб ташлаган.

1975 ЙИЛДАГИ ОПЕКка аъзо мамлакатлар вазирларини гаровга олиш операцияси олдиндан у жангариларга шундай кўрсатма беради: «гаровга олинган шахс қаршилик кўрсатса отиб ташлансин, менинг буйруғимни бажармаган, беркиншига ҳаракат қилган, шовқин кўтарган киши отиб ташлансин. Бу қотиллик эмас, балки мажбурлик, сиёсий кураш жараёнидаги ҳаракатдир. Ваҳшийлик қанча кучли бўлса, сени шунчалик ҳурмат қилишди ва талабларингни сўзсиз бажаришди».

Европа махсус хизматлари ходимлари Карлоснинг изига тушганида у ГДРга қочиб кетди. У ерда беркиншига давлат хавфсизлиги вазирлиги ёрдам ошади. Карлос ва жангариларининг асосий базалари Берлин ва Будапештда жойлашган. Шарқий Германияда Карлос ўз уйидагидай яшаган, меҳмонхона ичида бемалол шифтларга қарата ўқиб, жинилик қилган. Араб ва европалик террорчилар номига зиёфатлар уюштирган. Чегара орқали қийинчиликларсиз портловчи моддалар ва қурол ўтказган. Карлоснинг рафиқаси ғарбий германиялик Магдалена Копп эди. У мутахассислигига қўра маданиятшунос, бироқ амалда террорчи бўлган. Уларнинг Роза исми бир қизи бор. 1982 йилда Магдалена Парижда ҳиссга олинганда Карлос уни қўйиб юборишларини талаб қилган. Акс ҳолда Францияга қарши террор урушини бошлашини айтган. Франция ҳукумати рад жавобини берди. Террорчининг ваъдасига биноан уруш бошланди. Аввал Париж — Лион поездининг портлатилиши, кейин атом электростанциясига отилган ракета ва бошқа яна бир неча терактлар. Жумладан, Байрут ва Венадаги Франция элчихонасига ҳужумлар. Уч йилдан сўнг Франция ҳукумати таслим бўлишга мажбур бўлди. Карлос рафиқаси билан яна

эди. Устига-устак, оламга ном таратган террорчининг бу давлатда яшаш маънавияти президенти Хафиз Асад учун сиёсий муаммолар тугдир бошлады.

1991 йилда Карлосни Суданга кетишга мажбур қилишди. Бу ерда ҳам хашаматли уй ва бир гуруҳ қўриқчилар Карлоснинг ихтиёрида эди. Аммо кўп вақт ўтмай қаққилмаган хавфли меҳмон французлар қўлига «топирилди».

ПАРИЖДАГИ «Санте» қамоқхонасига келиб тушган террорчи терговчиларга унга қайси давлатлар ҳукумати раҳисмолик қилгани ва қайси террористик гуруҳлар билан алоқада эканини айтмаслигини ҳамда биронта ҳам саволга жавоб бермаслигини айтди. Лекин у интернационал революциячилар ташкилотининг асосчиси ва аъзоси эканлиги, бу ташкилот ўз принципларига қатъий таяниши, сафдан чиқмоқчи бўлганлар ёки сотқинлар шавқатсизларча қатл этилиши ҳақида мактанидан ўзини тийиб туролмади.

Карлоснинг оқловчиси сифатида таржимаи ҳоли «оқ доғ»ларга бой франциялик машхур адвокат Жак Вержес иш бошлады. Терговнинг бошлангич жараёнида Карлос ўз сўзлари билан барчани лол қолдирди: — Жак Вержеси оқловчиси сифатида танлаганимнинг сабаби — у мендан ҳам каттароқ террорчи. Одамларнинг ҳалок бўлишида унинг айби меникидан ҳам ўтиб кетди. Ундан ҳатто мен кўркаман.

Бу гаплари билан Карлос нима демокчи бўлганини тушуниш қийин.

ФРАНЦИЯДА ўлим жазоси йўқ. Энг олий жазо — умрининг қолган қисmini панжара ортида ўтказиш. Шу сабабли Карлос суд мажлислирида ўзини бемалол тутган. Балки террорчи сафдошларидан уни қўтариб олишларини кутаётгандир. Ахир бир пайтлар қонли оқибатларга олиб келган уринишлардан сўнг ўзи ҳам рафиқасини худди шу қамоқхонадан қўтариб олган эди-ку...

Internet хабарлари асосида
Ж.МАХСУМОВ тайёрлади

1994 ЙИЛНИНГ 4 августиди Судан пойтахти Хартумдаги шифохоналарнинг бирида врачлар ёши 45 лар атрофида бўлган, тўлачадан келган бир беморга оғриқ қолдирадиган укол қиладилар. Оғриқни қолдирувчи дори билан бирга ўхлатадиган дори ҳам қўшиб қилинади. Беморнинг кўриқчилари унинг ўхлашини қотиб туриб, кейин хонага полиция ходимларини киритдилар. Полиция уни қўлларига кишан солиб олиб кетди. Бемор уйғонганида унга хибсга олинганилиги ва Париждаги аэродромга олиб келинганилиги ҳақида ахборот беришди. Шундай қилиб, Франциянинг махсус хизмати ходимлари узоқ давом этган уринишлардан сўнг ХХ асрнинг энг хавфли террорчинини қўлга олдилар. У бир неча марта эндигина қўлга олинали деган пайтларда қочиб қутулишга муяссар бўларди. Махсус ходимлар ҳатто Карлоснинг отасини заҳарлаб, беморни кўришга келган пайтда уни қўлга ололмоқчи ҳам бўлишган. Лекин бу операция қария ўлиб қолиши мумкинлиги сабабли амалга оширилмаган.

Карлос 1949 йил 12 октябрда Венесуэла пойтахти Каракасда туғилган. Унинг миллионер отаси Хосе Аллаграсия Санчес машхур адвокат бўлиб, коммунизмпарварларнинг ёрқин намояндаси эди. У Лениннинг гояларига шунчалик қайғурганлигидан ўғилларига Владимир, Ильич, Ленин деб исм қўйган. Владимир ва Ленин машхур бўла олмадилар. Уртанча ўғил Ильич эса улардан фарқли ўлароқ бутун дунёга ном таратган қотилга айланди.

Лотин Америкасида ўша пайтларда революция тарафдорлари қўлайиб кетган эди. Бунга қарши ҳаракатлар ҳеч қандай самара бермасди. Шу сабабли жамиятнинг деярли барча табақаларида бу касалликка дучор бўлганлар кўп эди. Революционерлар қаторига зиёлилардан тортиб марксизм ва бирийўла худого итоат қилувчилар, ҳатто ваҳшийлик ва қотилликка чанқок одамлар ҳам кирарди. Ваҳшийлик шу баҳонада ўзларининг қора эҳтиёлларини қондирадилар. Бундайлар сафига Карлос тахаллусини олган Ильич ҳам кирарди. У учун ҳеч қачон кимни ва нима учун ўлдиришининг фарқи бўлмаган. Карлос бу фаолиятини ҳар доим турли асоссиз баҳоналар билан изоҳлашга ҳаракат қиларди.

КАРОЛОС 15 ёшида Венесуэла компартиясига аъзо бўлади. Мактабни тугатгач, партизан урушлари сабоқларини олиш мақсадида Кубадаги махсус ўқув лагерига йўл олади. 1968 йилда

кўпроқ вақтини аудиторияларда эмас, машаботозликларда ўтказарди. Натижада университет маъмурияти Ильични «ҳадиддан ошгани» учун бир-икки бор оғохлангирди. Балки тахсилни омон-эсон тугатган бўларди, бироқ Ливия элчихонаси олдидаги советларга қарши намойишларда иштирок этганлиги сабабли 1970 йилнинг июл ойида собик Иттифокдан ҳайдаб чиқарилади.

Карлосга гўзал ҳаёт жуда ёқиб қолган эди. У Москвада ўзининг асл мақсадини белгилаб олганди. У умрининг охиригача империализм ва сионизмга қарши курашини лозим деб биларди. Бу фикри унга фаластинлик талабалар уқтирган эдилар. Шундан сўнг фаластинлик ҳамфикрлари уни Йорданиядаги террорчилар тайёрловчи ўқув лагерига қаққирдилар. Карлосни террорчиликка Фаластинни озод қилиш миллий fronti марказий қўмитасининг бошлиғи Вади Хаддад қабул қилди. Хаддад катта бойликка эга эди. Бой араб ҳомийлардан тушган пуллар бутун дунёда террорни ривожлантиришга сарфланарди. Япониянинг «Қизил армия»-сидан тортиб, Ғарбий Германиянинг «Роте Армее Фракционе»-сигача.

1979 ЙИЛДА Хаддад оқсон хасталигидан вафот этади. Энди биринчи рақамли террорчи ўрнини террорда етти йил фаол иштирок этган Карлос эгаллайди.

Карлос 1972 йилда Лондонда исроиллик Эдвард Зиф исми бир неча универмаглар эгасини отиб ўлдиради. Исроил банкнинг бўлимига бомба ўрнатади. Портлаш натижасида банк ходимларидан бири оғир жароҳат олади. 1973 йилда Карлос Фаластинни озод қилиш миллий фронтининг Европа тармоғига раҳбарлик қилишни бошлайди. Энди у орқали ғарбий европалик ҳамтовоклари қурол билан

Террорчиларнинг талабига биноан уларга самолёт бериларди. Улар Жазоирга учиб келиб гаровдагиларнинг бир қисmini қўйиб юборадилар. Кейин Ливия пойтахтига учиб боришади. Сўнг яна Жазоирга қайтиб келиб, полицияга таслим бўладилар. Бироқ бир неча кун ўтган номалум сабабларга қўра озод этиладилар.

1979-82 йилларда Карлос ГДР ва Руминия давлат хавфсизлик хизматининг бир қатор топшириқларини бажаради. Жумладан, Мюнхендаги «Озод Европа» радиостанциясини портлатиб юборади. 1982 йилда Францияда террорчилик ҳужуриларини амалга оширади. Париж — Тулуза йўналишидаги поездининг портлатилиши натижасида 5 киши ҳалок бўлади. Марбёж кўчасидаги автомобилнинг портлатилиши оқибатида 1 киши ҳалок бўлади, 63 нафари жароҳатланади. Сен-Шарль вокзалидаги портлашдан 5 киши ҳалок бўлади. Крейс-Мальвилдаги «Феникс» атом электр станциясига ҳужум уюштирилади.

Карлоснинг ҳаётини ёритган журналистларнинг фикрича, у энг омадли террорчилардан биридир. Парижда қўлга олинаётган пайтда у ҳаётини хавф остига қўйиб ўтирмади. Натижада унинг таржимаи ҳоли афсоналар билан бойий бошлады. Ҳеч қандай алоқаси бўлмаган катта жиноятлар унга тўнкала бошлады. Машхурлиқни хуш кўрувчи Карлосга бу жуда ёқарди. «Мен ҳақимда ёқа ушлашга мажбурлайдиган шов-шувларни қанчалик кўп тарқатишса, шунчалик яхши. Чунки бу миш-мишларни эшитган оддий полицияларни мени ушлашга ҳаракат ҳам қилимайдилар. Бу мен учун ўзига хос хавфсизлик гаровидир», — дейди Карлоснинг ўзи.

Карлос ўзини жуда яхши кўрарди. Доим яхши кийинарди.

TAFSILOT

Шу йилнинг май ойида интернет орқали йирик компанияларга тегишли дастурларни ноқонуний йўл билан сотганида айбдор деб топилиб, Таиландда кўлга олинган украиналик Максим Ковальчук информатсион технологиялар билан боғлиқ жиноятларда энг йирик шахслардан бири деб ҳисобланмоқда. Ҳозир у АҚШга экстрадиция ҳақидаги суд қарорини кутмоқда.

ХАКЕРЛАРГА ҚАРШИ

Ковальчук АҚШнинг сўровига асосан таиландлик махсус хизмат ходимлари томонидан кўлга олинган. Унга қарши Американинг Калифорния штатида жиноий иш кўзатишган. MSNBS информатсион компаниясининг ахборотида кўра, Ковальчук АҚШ суди олдида жавоб беради. Чунки у ноқонуний савдо қилган дастурларнинг аксарияти АҚШдаги йирик компанияларга тегишли. MSNBSнинг айтишича, Ковальчук ишига доир ҳужжатлар сир сақланмоқда. Сабаби, махсус хизмат ходимлари унинг ҳамтоовқларини ҳам кўлга олишни ният қилишган. Америкалик мутахассислар украинлик уюшган жиноий гуруҳлар томонидан йўлга қўйилган информатсион жиноятларда Ковальчукнинг роли жуда катта деб ахборот бермоқдалар. Умуман, украинлик хакерлар бугунги кунда Америкага нисбатан жиддий хавф туғдирмоқда. Бироқ бу борада АҚШ махсус хизмати ва Украина ҳукумати ўртасидаги муносабатлар талаб даражасида эмас. Шу сабабли ҳам анчадан бери қидирилаётган Ковальчук рафиқаси билан сафар чоғида Таиландда кўлга олинди.

AJABO

Голландиянинг Гауда шаҳрида истиқомат қилувчи Дениза де Бу АҚШнинг Оклахома штатидаги «Макалестер» қамоқхонасида ўлим жазосини кутаётган Майкл Делозирга турмушга чиқди.

ФАЛАТИ НИКОҲ

Никоҳ маросимида руҳоний ва келин-куёвдан ташқари гувоҳлар, уларнинг опалари иштирок этишди. Иккала тараф оила аъзоларининг қолганлари маросимни телеэкран орқали томоша қилишди. Никоҳ маросими ўтказиладиган жой охириги соатларгача жиноятчининг қочиши уюштирилиши хавфи борлиги сабабли эълон қилинмади. Делозир икки нафар таниши билан икки кишини ўлдирганлиги сабабли ўлим жазосига ҳукм қилинган.

AJAB SAVDOLAR

БЕФАҲМ ЎҒРИ

Қозонда яшовчи шахс дала ҳовлисига кетганида уйини ўғри уриб кетди. Ўғри эҳтиёткорликка амал қилиб, уйда биронта ҳам из қолдирмай 30 минг рубль, видео-техника ва бошқа қимматбаҳо буюмларни олиб кетган. Жиноят ёпиқлигича қолиб кетиши мумкин эди. Лекин уй эгаси Шерлок Холмсдан ҳам ўтиб тушди. У газеталардан бирига уйдан ўғирланган нарсалардан бири, яъни «Нексия» автомобилнинг радиаторини сотиб олиши ҳақида эълон берди. Бир ҳафтадан сўнг «сотувчи» топилди. Уй эгаси учрашув белгиланган жойга милиция ходимлари билан келганда уйдан ўғирлаб кетилган радиаторни унга ўз қўшниси сотмоқчи бўлди.

DA'VOGA QARSHI DA'VO

PHILIP MORRIS ҲИСОБИДАН

Воқеа 1992 йил апрель ойида содир бўлди. Ўшанда бир ярим яшар Шерон Мурнинг онаси Шелли Мур отасининг туғилган кунига кета туриб, опасиникига кириб ўтади. Қизча машинанинг орқа ўриндиғида бир ўзи қолади. Бироз вақт ўтган Шелли Мурнинг опаси ойнадан қараса машинадан тугун чиқаяпти. Опа-сингиллар машинага етиб боргунларига қадар аланга кучайиб қизчанинг кўллари оғир даражада куйган. Узок вақт давом этган муолажалардан сўнг қизчанинг ҳаёти сақлаб қолинди. Бироқ энди у гапириш ва эшитиш қобилиятидан маҳрум бўлди. Қизчанинг иккала қўлини кесиб ташлашга тўғри келди.

Шелли машинадан чиқа туриб сигаретини қулдонда қолдирган. Ёниб турган сигарет туфайли аввал олдинги ўриндик, кейин орқадагисига ўт кетган. Жабранувчининг онаси қандай қилиб қулдондаги сигаретдан ўт чиқиб кетганлигини тушунириб бера олмади. Лекин Мурлар оиласининг адвокати Philip Morrisни аланга олиши қийин бўлган сигаретлар ишлаб чиқариш технологиясини йўлга қўймаганлида айблади.

Суд жараёни босидан қизик тус олди. Техас штатидаги қонунга биноан (воқеа худди шу ерда бўлган) ота-оналар ёш болаларни машинада қаровсиз қолдиришлари мумкин эмас. Бу жиҳат суд мажлисида Philip Morris компаниясининг адвокатларига жуда кўл келаятган эди. Суд мажлиси охир-оқибат Мурлар фойдасига ҳал қилинди. Бироқ Шелли Мурни яқинда яна бир суд мажлиси кутмоқда. У ёш боласини машинада қаровсиз қолдирганлида айбланаяпти.

O'YNASHMAGIN ARBOB BILAN

ЎЙИНДАН ЎТ ЧИҚДИ

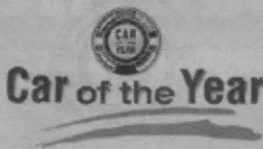
BBC агентлигининг хабар беришича, Лас-Вегасдаги «Мираж» меҳмонхонасида «Зигфилд ва Рой» номли иллюзионистлар дуэтининг томошалари бошланганига 45 дақиқа бўлган эди. Дуэт аъзоси Хорн саҳнага 7 ёшли Монтекорре лақабли йўлбарс билан чиқиб келди. Томошабинларнинг эслашича, Хорн йирткичининг саҳнага биринчи мартаба чиқаятганлигини айтган. Лекин дебют силлиқ ўтмади. Йирткич бирданги Хорнга ташланиб, унинг бўйнидан тишлаб олди. Иллюзионист йўлбарсни микрофон билан ура бошлади. Томошабинлар аввалига саҳнадаги воқеани уюштирилган шоу деб ўйлашди. Кейинроқ эса ҳамма нима бўлаётганини тушунди. Хорн микрофони йирткичининг оғзига тикмоқчи бўлди. Бундан баттар кўтүрган йўлбарс иллюзионистни тишлаганича саҳна ортига судраб кетди. Саҳна ортида йўлбарсни махсус ўқ билан отиб улаштиб қўйишди. Артист тезда касалхонага етказилди. Жарроҳлар операцияга киришдилар. Хорннинг ҳаммаси 64 ёшли Зигфилд Фишбахер томошабинларга томошалар қолдирилишини тушунтирди.

Бу дуэт 30 йилдан бери Лас-Вегасда томошалар кўрсатиб келишди. 1990 йилдан бошлаб «Мираж» меҳмонхонасида намоишлар кўрсатиб келаятган дуэт 2001 йилда меҳмонхона маъмурияти билан умрбод шу меҳмонхонада томоша кўрсатиш ҳақидаги шартномага имзо чеккан эди.

AVTOOLAM

«Йил автомобили» Европа танловининг ташкилотчилари бу йил иштирок этадиган автомобиль маркарларининг рўйхатини эълон қилди. Бу йилги иштирокчилар сони ҳар галгидан кўп — 35 хил автомо-

2004 ЙИЛ АВТОМОБИЛИ

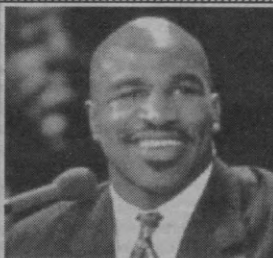
бил. Эслатиб ўтамиз, мазкур танловда Европада ҳар йили 5000 тадан зиёд ишлаб чиқариладиган янги автомобиль маркарлари иштирок этиши мумкин.

Анъанага асосан Европада чоп этиладиган автомобиль соҳасидаги нашрларнинг 58 нафар журналистидан ташкил топган ҳайъат аъзолари финал босқичига 7 та автомобиль маркарсини танлайдилар. Шундан сўнг финалга етиб келган машиналарга овоз бериш йўли билан соврин эгаси аниқланади. Еттига финалчи маркарлар октябрнинг биринчи ярмида эълон қилинади. Йилнинг энг зўр автомобили эса 18 ноябрда аниқланади.

Танловда Audi A3, BMW Z4, Citroen C2, Daewoo Evanda, Fiat Panda, Honda Accord, Jaguar XJ, Mercedes-Benz Viano сингари автомобиль маркарлари иштирок этмоқда.

Philip Morris тамаки компанияси фаолияти мубайнида биринчи мартаба суднинг қарорига асосан жабранувчига 2 млн.

АҚШ долларини миқдориди компенсация тўлаган. Жабранувчи 13 яшар қизча бўлиб, онасининг ёниб турган сигарети сабабли қаттиқ куйган.

ХОЛИФИЛД НОКАУТДА

қандай имконият қолдирмаган афсонавий Холифилднинг ҳақиқий жангини томоша қилишди. Холифилд баъзида зарбалар ўтказиб юборган бўлса-да, лекин қажаштиқ қарши ҳужумларга ўтаётган эди. Аммо тўртинчи раундга келиб Тоуни устунлиқни кўлга олди. Шундан сўнг Тоуни Холифилдни хоҳлаганича ура бошлади. Саккизинчи раунддан сўнг Холифилднинг мураббийи Дон жангини тугатишни маслаҳат берди. Лекин Холифилд рози бўлмади. Шундан сўнг бир ярим дақиқа ўтар-ўтмас Холифилд рингга қулади.

Тоуни бу йил енгилроқ вазндан оғирроғига ўтиб ютқини кўлга киритган иккинчи боксчи ҳисобланади. Бу борада биринчи боксчи Рой Жонс. У мазкур йилнинг 1 мартда Жон Руис устидан ажойиб ғалабани кўлга киритган эди. Тоуни ва Холифилд ўртасидаги жанг чемпионлик учун эмасди. Сабаби, Холифилд супер оғир вазн тоифасида ҳеч қайси йўналишда чемпион ҳисобланмади. Тоуни эса оғир вазн тоифасида IBF йўналиши чемпиони. У чемпионлик камарини қозонганида Василей Жировдан ютиб олган.

Ўтганларнинг охирати обод бўлсин!

Ўзбекистон Республикаси Бош прокуратураси жамоаси ҳамда факрийларни ижтимоий қўллаб-қувватлаш жамоатчилиги Маркази прокуратуранинг фахрий ходими

Донакул САРМОНОВнинг

вафот этганлиги муносабати билан марҳумнинг оила аъзоларига чукур таъзия изҳор этади.

ДОНОЛАР ДЕМИШКИ...

Бейфойда гап эгаси — олтин умр ўғриси.

Дили хаста кишига айтилган ҳар бир ширин сўз унинг қалби учун ёқилган машава, чироқдир.

Умуман, инсон, айниқса, яхши одам ҳақида ёмон сўз айтма, бу билан сен ўзингни бадном қиласан.

Сўзи баъмани одам кўёш нури каби кишиларни ўзига чорлайди.

Ёмон сўз қаратган қишдаги ёқимсиз изғирнага ўхшайди, қарғига бориб тексудек бўлса, теккан жойини музлатмади.

Милатик ўқи инсоннинг турли жойида тегиши мумкин, лекин тилдан отилган ўқнинг ишонини битта жойга, инсоннинг қалбига тегади.

«Саодатнома»дан олинди

«HUQUQ» yuridik gazeta	Bosh muharrir: ABDUXOLIQ ABDURAZZQDOV	Tahririyatga kelgan qo'lyozma va suratlar egalariга qaytarilmaydi. Myaliflarning fikrlari tahririyat fikridan farqlanishi mumkin. Nashrimizdan ko'chirib bosilganda «HUQUQ»dan olinganligi ko'rsatilishi shart. Tijorat ahamiyatiga molik materiallar ** belgisi ostida chop etiladi.	Gazeta «Sharq» NMK bosmaxonasida ofset usulida chop etiladi. Korxona manzili: Toshkent shahar, Buyuk Taron ko'chasi, 41.	Buyurtma Г - 606 15196 nusxada chop etiladi
Ta'sischi: O'zbekiston Respublikasi Bosh prokuraturasi, Tashkent shahar va Tashkent viloyati prokuraturalari, «Qonun himoyasida» jurnali	Tahrir hay'ati: Bahrididdin VALIYEV, Dilshod ISLOMOV (Bosh muharrir o'rinbosari), Jahongir SHAROFBOYEV (mas'ul kotibi), Lola SHOMURODOVA, Hasan INQAYATOV, Muxtor SHODMONOV	Manzil: Toshkent shahri, akademik Yahyo G'ulomov ko'chasi, 66. Tel.: 133-82-34, 133-64-72. Fax: 133-26-62. E-mail: info@huquq.uz. Gazeta tahririyat kompyuter bazasida teriladi va sahifalandi. «HUQUQ» original maketi.	Gazeta haftaninг chorshanba kunlari chiqadi. Sotuvda erkin narxda Nabvatchi muharrir: J.MAXSUMOV	Nabvatchi: F.MAMASHARIPOV Bosmaxonaga topshirish vaqti: 20.00. Topshirildi: 18.00 2 3 4 5 6 7 8